

סימן פ"ח. שאלה:

(בענין סוס של שני שתפין שהופקד ביד גוי וזה השאילו לאחר ברשות אחד סוס ונגזל מיד השואל).
הגני ראובן צועק על שמעון, על סוס אחד שהיה ממושכן בדינו והפקיר אותו לערל
אחר לשמרו ובא לוי ואמר אל הערל שישאיל לו את הסוס ולא רצה עד
שאמר לו שמעון להשאיל לו. ועל כן אני צועק להחזיר לי משכנתי שהשאיל שלא
סדעתי ובלא רשותי. . . . הגני שמעון משיב, כי ודאי הסוס הפקרנו ביד ערל אחד
ובא לוי ושאל הסוס מן הערל ובא אלי הערל שלא יקשה בעיני כל [כך] ה) טובת
הנאת לוי ולקח לוי את הסוס מידו ונגזל מסנו, ומה תלונת ראובן עלי. אם ירצה
יבא וישאל לסי שגזלו מידו, ואף אני אבא אל לוי לשאל את חלקי או אעמוד על
משמירתי ואראה איך יסול הרב. . . . הגני ראובן משיב, על אמרתך שמעון שלא יקשה
בעיניך אם יעשה הגני טובת הנאה ללוי להשאיל לו את הסוס, לא כן כי הטובת
הנאה אינה על הגני אלא עליוך מאחר שהגני אינו רוצה להשאיל ללוי אם לא על
סך וברשותך. לכן אני שואלו מאתך שמשעת בו שהשאלת את הסוס שהיה ממושכן
בידינו לרכוב, ולוי לאו בעל דברים ידיד הוא, שלא הלויית לו כלום. הגני ראובן
ושמעון באים לפני רבנו יעקב מאור הגולה להוציא דינו לאור ולהעמידנו על האמת
לפי ראות עינינו:

סימן פ"ח. תשובה:

(בענין המזיק שעבדו של חברו).

על הסוס שהיה ממושכן [ומופקד] ה) ביד הגני לרעת ראובן ושמעון, והגני השאילו
ללוי ע"י רשותו) שמעון, נראין הדברים ששמעון הוזק שיעבדו של ראובן
וקיימא לו כרוב) וכרב נחמך) וכרשביג) דהמזיק שעבדו של חברו חייב, וגם אם
היה רוצה ראובן היה חוזר על לוי ורצה מזה נובה רצה מזה נובה ובעל דברים ידיד
הוא. שאפילו בעלמא אם הכישה נתחייב בהו) וכן הלוקח של ישראל מיד גוי כאלו
לוקח מיד ישראל עצמו [אם לוקחו ישראל מיד גוי הנפקד] ז), וכן במציאה אם חייב
להחזיר אין חילוק בין של ישראל ביד גוי (אם לוקחו ישראל מיד גוי הנפקד) ט).
וכן [אתה] ט) מוצא במקום שחייב לשלם. דהכי אמרינן בהמפקד יא) לימא דל אנת
ורל שבועתך ואנא משתעינא דינא בהרי שואל:

סימן צ. שאלה.

(בענין שבוטל צריכין שבוטל ואין חורשין צריכין שבוטל).

נחנו קצוצי סאה ה) וכו' האלמנה הפקידה ק' דינרין לבנה הנשוי ועתה נאמר מתאם
בלא צוואה והניח חיים לכל ישראל והיו לו אשה ובנים, ואומרה אשתו שצוה

סימן פ"ח ה) כך הוספת רל"ס:

סימן פ"ח. ה) ומופקד כלי ומסר ככ"י ודפוס. ז) רשות כן הגיה רל"ס במקום
ענת ככ"י ודפוס. ג) גיטין דף מ' ע"ב. ועיי' דף מ"א ע"א. ד) גיטין דף
ק"ו ע"ב. ה) גיטין ט"ז. ו) גיטין דף פ"ח ע"א. ז) המלות נחמך נחו ככ"י על ידי
סעות קופר שלא נמקדן נשיטת הסמוכה, ושם לריכין למחך וכלן לריכין להיות, ונדפוס
נשטתו הדברים ככל וכל. ח) עיין הערה שלפני זאת. ט) חסם כ"ז להוסף. י) לשלם
כלי נמקדן להחזיר ככ"י ודפוס. יא) גיטין דף ל"א ע"ב:

סימן צ. ה) כן קוראים לישמעאלים הסוכנים נמדנר ידעית כ"ה. כ"ג. ויט, ל"ב. ולא
חזר נחם מכנים עלמם הסוכנים נשם זס. וחולי נחםם שמוקדס היו נמקדס

לשלם הק' דינרין לאמו ונשתלמו המעות ע"ס אשתו לאמו האלמנה אחר מותו. ואנו היוצאים בדיוחם הלז לפי עניינת דעתנו דאין להפסיד האלמנה אם הבחור אף(3) אם לא תפסה מהיים. כי אמרו קרובי האשה [שתחורין(2)] אם הבחור ליורשים המעות כר' עקיבא(ד) שבולם צריכין שבועה ואין היורשים צריכין שבועה. ואין הנידון רומה לראייה. כי לשם שהיה שקרון ביד אחרים אין כח להוציאו מיד הנסקד מאחר שלא תפסו מהיים אבל עתה באום(4) לירה ובצוואתו. ועוד דקיי"ל בחזקת האלמנה קיימי מדתני לוי(5) על היתומים להביא ראייה, והאלמנה אשת הבחור נתתה ליר אם הבחור. גם כי צוה המת ומצוה לקיים דברי המת. ועי' יצוה לנו רבנו אחר מן הנעדים ויורה צדק לנו:

סימן צ"א. תשובה:

על הדיינים ועל שכנגדן נפלאות. מה ענין ראיות לכאן כיון שהורה שק' דינרין שקרון היו בידו וצוה לאשתו להחזיר מה לה לשקר. בי האי אתתא ראסקיר נבה מלונא רישטרי(6) ואשבחן בדביתו דרבה בר בר חנה דאמרה הני כיפי דמרתא(7) ונבי אתתא אצל בעלה שייך למימר אי מהימנא(8). אבל גבי בעל לא רמהימן ומיהימן וזאת נאמנת שנו דאי בעיא שקלה להו בלא ידעתם אי נמי אהררתינהו אינא איהו [אהררתינהו(ד)]. ותו לא מירי:

סימן צ"ב. תשובה:

(בענין אין מעידין אלא עד ג' ימים).

נ"ל מירושא דהך משנה (רהאשה(9)) הבן וזכור אני שכך דתני לפני רבנו שמואל והתני אשת אחיו של ר' שלמה ב"ר בנימין או אחיו של ר' יצחק ב"ר בנימין מקדשם ארין(3). אין מעידין אלא על פירצוף פנים עם החוטם, אדם שנהרג ולא נשאר רק פירצוף וחוטמו ופירחתו ברתניא בנמרא [מעידין(ג)] עליו; ואם חסר אחר משלשתן אין מעידין עליו. ואע"פ שיש סימנין בנפשו ובכליו אי ליכא פירצוף פנים וחוטם ופירחת. אין מעידין עד שתצא נפשו ואפילו ראוהו מנוייר וצלוב והחיה אוכלת בו אין מעידין עליו בפירצוף ופירחת החוטם ואפילו בהכרה נמורה. אין מעידין

ישנא המירה. (3) אף כ"ל ניקוס. נכך כ"י דפוס. ודל"ס מחק. נכך והגיה אף שלח ניקוס ח"ס ל"א. (ג) שחז"ר חוספת דל"ס וחסר כ"י דפוס. (ד) כחצות דף פ"ד ע"א. (ה) נחו כ"ל וכ"י דפוס שנחו. (ו) כחצות דף ל"ו ע"ב:

סימן צ"א. (ח) כתובות דף פ"ה ע"א. (3) צ"ע דף כ"ב ע"א. (ג) על זה כתב דל"ס בבליון י"ל: ועיי"ש בתום' [דף כ"א ע"ב ד"ה קבל] ור"ש שמחלקים דהסם שהיתה הונה לא היו לה מנו אצל נמנו אפילו גבי בעל מהיונא ודצדרי ר"ח הכה לא משמע הכי. ע"ל. (ד) א"ה ד"ה ו' חוספת דל"ס וחסר כ"י דפוס. והכוונה דאי נעיל אהררתינהו נחיי נעלה או אומה שהנעל אהררתינהו לאמו:

סימן צ"ב. (א) יצמות דף ק"ך ע"א ועיי"ש בתום' ד"ה אין מעידין שכתוב שם בסופה וחסונה ר"ח כחצות בפסר הישר. ועוד עיי' בספונות מיומני להלכות אישות וגיטותין סימן ט' שהצ"ח חסונה וז"ל נקילור ועי' גם נח"ז ח"א ק"ד ע"א. (3) קדם מלחן כן הוא כ"י אצל דפוס ליחא קדשוואלד ונח"ז שם ליחא קדשוואלד. ולדעת ה"י גרלסס כפסרו Gallia judaica נה(55) הכנו כ"י קדשוואלד ולריך נח"ז נח"ז חסונה קדם מלחן והוא Saint-Mards נמחח מדיינים מקום מושנו של רש"י, ונעיר Saint-Mards היו יושנים בה יסודים כדמוכס R. E. J. XV, 248. (2) מעידין חוספת דל"ס וחסר כ"י דפוס. (ד) כשהיה

אלא עד שלשה ימים בהני סימנין דאמרינן. ובעל כרחך האי אין מעידין אלא עד ג' ימים לא קאי אארס ידוע [בשהיה ד] חי וניכר למעידין דאפילו עד מאה [ימים מעידין] ה' כיון שיוודעין שהוה אותו שיצא נפשו, אבל באין ידוע [אין מעידין] ו) לאחר שלשה ע"י סימנין פירצוף ופדחתו וחוסם, וראשו מקום שיער ושפתו וצווארו וסגרתו ופיו ליתנהו ובקומתו ובעוכיו וברגליו אינו ניכר. וחמה על עצמן היאך ניכר בתוך ג' ימים ע"י פירצוף פדחת וחוסם [אם לא ע"י סימנים] ז). אבל בסביעת עין מעשים בכל יום אפילו לאחר שנים עשר חדש מת ניכר. והרב הקדוש ר' שמשון בשנהיד עליו בעל החלום לאחר חצי שנה היה ניכר כאלו הוא חי. אבל בפירצוף ופדחת וחוסם, כיון שאין בו סביעת עין כמו באיש שלם שכיון שאין סביעת עין רק בפדחת ובחוסם או בפירצוף ובחוסם או בפדחת ובפירצוף, אין זה סביעת עין. שמאבר סביעת עינו כיון שלא נשאר רק מעט. אבל בסביעת עין דראש כלו או סביעת עין דגופו עם ראשו מעידין עליו וכן בסביעת עין דראשו ורובו. הרע דקחני אע"פ שיש סימנין בגופו, אבל סביעת עין עדיף ומעידין עליו שהרי אדם חי אם נחתך חוסמו מעידין עליו בסביעת עינא אפילו יכחישם ויאמר לא זה הוא. והלשון מוכיח דקאמר אין מעידין אלא על פירצוף פנים כמו אין מעידין על השומאח. שעל הפירצוף מעידין דומה לפירצוף פלוגי ועל השומא מעידין שומא כך וכך היא. אבל אלו על הארס מוכרת הבשנה היה לחנא לשנות אין מעידין אלא איב ראו פירצוף פנים עם החוסם. ועוד אם נהרגס) ונהתך חוסמו לא יהיה לו עוד סביעת עין לא יעידו עליו לאלתרי. זאת לא תהיה. הלכך יש לפרש לישנא דמתניתין כדמוכח. דעל סימן הפירצוף פנים מעיד ולא על סביעת עין שלו. שבסביעת עין שוה לאלתר ועשרה ימים ועשרים יום ויותר, והכי מתורץ לישנא דמתניתין. והדיא דאנכבהיג) רבא לבתר חמשה יומי אפומא דשושביניה לא היה בו סביעת עינא אלא בסמני סביעת חוסמו ופדחתו ופירצופו, ואע"ג דלא היה ניכר. דלבתריד) רנח נפשיה אכלהו כווריו) וסימני אי נמי תפח היהת) מעיד עליו אבל לא היה לו סביעת עין אלא כמו מדמה

הוספה מרל"ס. ה) ימים נעידין מרל"ס. ו) אין מעידין מרל"ס. ז) אם לא ע"י סימנים מרל"ס. ח) ציננות שס. ט) נכ"י ודפוס חיטא נהרג לאלתר ורל"ס מתק לאלתר, כי הוא נלתי ספק שלל נמקומו וז"ל נטיטה הסמוכה לא יעידו עליו לאלתר. ושם חסר נכ"י וגם נדפוס. י) עיין הערה הקודמת. יא) רל"ס הגיה כדכתיבנא נמקוס כדמוכח. יב) צננות דף קכ"א ע"א. יג) כלומר נעציעת עין. יד) דלנחר כן הגיה רל"ס נמקוס לנחר. טו) עיין בחסר צננות דף קס"ו ע"ב ד"ה וקלמני סימנין. טז) ע"ז כחז רל"ס גבליין עיין נצחית גינת ורדים חלק חל"ע [כלל ג] סימן י"ח שהעתיק ג"ל לשון. זה של ספר הישר ושם גרס אלא נסימני נעציעת חוסמו וגם חיטא חסר דלנחר דנח נפשיה אכלהו כוורי וקיימא איב תפח הים וכי כלשון הכתוב כאן וע"ש שכתב פירוש הדברים ולדידי ל"ע אלא לעמיד כז"ל אכלהו כוורי ובסימני הים מעיד עליו ואפשר שג"ל אכלהו כוורי ונמים אינו נחפח והים מעיד עליו כז"ל וחינה וקיימני הוא ס"ס וז"ל במים וחינה איב הוא חינה אינו ומתוקן כל הלשון ועיין במדרכי דה עכ"ל. ונצחית גינת ורדים שם הכי חיטא חז"ל ומלחמי לריח נספר הישר וכי . . . והסיד דלנכחנה לנחר חמשה ימים אפומא דשושביניה (פי' דלנכרי' דחיות לאלתר אכל אי אפומא מיתפח תפח, וזה היקף מקקנא זו דקאמר דניכר נכ"ע אפילו לאחר זמן מרובה) לא היה בו סביעת עינא (פי' ס"ע גמור נעציעת חוסמו) אלא נסימני נעציעת חוסמו ופדחתו ופירצופו ואע"ג דלא היה ניכר דלנחר דנח נפשיה אכלהו כוורי וקיימני איב תפח הים מעיד עליו אכל לא היה לו ט"ע אלא כמו מדמה מילתא לנחלא (פי' ולנסי נצי' דליחיות לאלתר) ואע"פ ששושביניה הים וי"ע לא היה לא חסדו נכך (פירש שכיון שהיה שושיניט של סטנוט ורדוף ולסוס הוא נפשוה לו טונה ולקננה, יש לחוש שנגקל הכנס מועטת יאמר דדמני ואינונו הוא אלא אחר והכי אשכחן

מילתא למילתא, ואע"פ ששושביניה היה וסביעת עין לא היה לא חשוד בכ"ה). וכן כתוב בהלכות גדולות (אחמירי) רבנן גבי אשה עד דיהבי עדים סימני סרחתו וחוטמו ושאר סימנין שלו כך כתב רב יהודאי נאון ונראין הדברים יס). אבל בסביעת עינא נמור שישינו רובו וראשו שלם מעידין עליו אפילו לאחר זמן מרובה, אבל כשנפשו ופיו ושפתיו ושפתו וצווארו נשחת וגופו ושררתו נחתך ליכא סביעת עין כפרצוף פנים וסדחת חוטם אלא כמו סימנין בעלמא שמעיד שרומה לפרצוף פנים וסדחת חוטם של פלוגי כמו סימן מובהק לדברי הכל דאורייתא אבל סביעת עינא ליכא. אבל אי איכא סביעת עינא לית דין ולית דיין דמעידין אפילו לאחר כמה שנים כ). ופרצוף פנים [לחוד מהני מדאורייתא] כה) כדמסיק ב"י יש בכור לנחלה כנ). ואעיג דאיכא שינויא אחרנא ב), מיהו תלמודא דשני הכי קושטא קאמר. וכן דעתך לומר שאין כן) אדם רואה אלא פרצוף פנים עם החוטם וכל השאר ליתא, דאין זה סביעת עין אלא סימנא בעלמא ומובהק שאומר זאת התחילה של פרצוף פנים עם החוטם נראת כחתיכה כה) של פרצוף פנים עם החוטם של פלוגי, אבל בענין אחר אינו יכול להעיד. אבל סביעת עינא היינו דקאמר ידענא ביה דהאי פלוגי הוא אע"פ דלא ידע בסימניה. ועל דא אנא סמיק, וכל המחמיר אינו אלא חוטא ואין כאן חשש איסור. ולא משום עינא שרשתי כן אלא מפני שהיא אמיחה של תורה. וצור ישראל ישיבנו בקרב וכו' ט) והיתה בריתו אתנו החיים והשלום:

סימן צ"ג. כך השיב רבנו יעקב ליוני:

(בענין חבית שנקבה וסתמנה שמרים).

הכי פירושא חבית שנקבה וסתמנה שמרים הצילוח בעי רבא אנה חצייה מהו), מי מחברי שמרים כשתי זמורות ממורתות או לאו וכו'. דאי לא תימא הכי מאי

דסתמו בלשה סמומית מה בעלי במלחמה סמומין סדדוסה ליתבא לומרת גדדמי ומי לא סדדו סמומין מה סמומין נכך שיעיד גדדמי) וכ"כ צ"ה וכו'. . . . ע"כ. ולע"ז נראה שלא הוקשה לר"ת מדליטתך לחיזה לאלתר אלף משום דמניא הס' רחיה ד"י יהודה בן צנא לקולא פלוגי מהך דנא דלמיה חליצה ד"י יהודה צנא. ועי' הוקשה לצנא לפי דעתו דנסי' אפילו רבנן נודו להקל אפילו לאחר כמה ימים וחלי החיר רנא נס' ע' ועי' תיך טסס לא היה פ"ע אלא סימן וכן היה ידוע להם. עיין נדננ"א שם סכן הקשה על ר"ס. יז) עי' כתב דלחיס גבלין חיל ר"ל דנקס פוסטנייה לא למימלא דכין פוסטנייה היה לכך היה לו זו סיע דנלמא לא היה לו סיע אלא ללשונעין שלא היה רנא חסדו שאין ספיענין נכרין לו חסדו ואומר גדדמי אלא החיר אפועיה עכ"ל. ועיין בהערה הקודמת פירושו של גינת ורדים. יח) אהמירו כ"ל נמקס: אהרו כ"י ודפוס וכן הוא בסלכות גדולות הלכות ינוס וחליזה דפוס וחלשה דף כ' ע"א והולאת הילדפסהייתל נ"ל 289. יט) תהינות כך כתב רב יהודאי נאון ונראין הדברים לא נמלחו נה"ג הכ"ל. כ) שנים כן הוא כ"י וגם נדפוס ודל"ס הגיה ימים נמקומו. כה) תהינות לחוד מהני מדאורייתא כן הוסף דל"ס וספרות כ"י ודפוס. כז) נכורות דף מ"ו ע"ב. כח) ע"ס דף מ"א ע"א. כד) ר"ל פלג שאם אין נמקס שאין. כט) כחתיכה פ"ל נמקס חתיכה ונדפוס הניחו נספוח סיעה אשת כ"י מהי פעמים ופעם אחת נמקס טלחה לחיזה לא וסרנו סמנוכה שלא לנודק. ט) בקרוב וכו' כן הוא בגינת ורדים שם ובכ"י שלנו איתא נקידצו אמה ונדפוס בקרב אמה וע"ז הגיה רחיס עמו נמקס אמה:

סימן צ"ג. ליוני כן הוא כ"י ונדפוס ליוני ועיין בפרקו של הסכם נדלסם בפרקו Gallia jud. p. 250 ff. וסם חמלא עוד כמה טפסחות נכחיתם סם העיר האם אשר היא Joigny sur-Yonne. ונלמי ספס ספולל סם י' מנחס בן סרן בן גילו של ר"ם אשר אליו סרין כנר מכפנים לעיל. ח) ציך דף ק"ס ע"א. ופירושו של רנא חמלא

ענין השאלה לבאן ולמה הביא המשנה, בלא המשנה יש לשאול שאלתו (ג) כלי שנקב ואנף חציו מהו. אך עיקר שאלתו על המשנה בישאר ישמועות (שלמעלה) אנף חציה. ואפשר (לך סעין של מעלה שנלה אחת ונשארה אחת משתי שערות של נזיר, הני מסתימת שמרים המצלת [קבעי] ה) אנף חציה שחצי הנקב נתן בו זמורה וחצי היה בשמרים מהו. פשוטא ליה כולו משמרים מצלת, מומורות מצלת; אך אם חצי שמרים וחצי אנף, דרך סתימה בכך ומצלת או אין דרך סתימה בכך ואינה מצלת כמו אחת בנילוח ואחת בנשירה. ועין תמהתי עליך שכתבת חצי מהרות) ופירשת בכונם משקה. והלא היא עצמה אותה משנה של (ומורות) ובי שתי זמורות יכנסו בכונם משקה. נחזור לענין ראשון, לא משנתנו היא זו היו שנים עד שימרתו מן הצדדין ובין זמורה לתבתה הא לא מירה לא וכיש אנף חציה ושמרים חציה (לא קאי) (ח). ואי אנף חציה מהני לא מירה נמי. התם אם לא מירה לא קאי. אנף חציה במירי דקאי קאי. וכיון דקאי קמיבעי ליה אם דרך בני אדם להיות בליהם מתקנים שחצי נקב בסתימת שמרים וחציו באנף כמו בשתי זמורות סמורות אם לא, דאורחא דעלמא דביסולי סתימת בשתי זמורות ומירות, לא בשמרים ואנף. ובעינן) נקב גדול שיעור שתי זמורות מיירי, דהיא היא המשנה (ה) שהביא מקמי בעי רבא. ומפני שמענין שתי שערות הדומות לשתי אנורות הביא שתי סתומות. והאי דלא קאמר אנף חציה ושמרים חציה (ח), לפי שהאנף של חציה נתון בהבית טרם ינתנו בו הזחים ויתאספו השמרים ויתייבשו ואח"כ יצאו השמרים מן הזחים יסתמו חציה השני. ולחנם ינעת יניעות גדולות לתלות שניונות ברבנו שלמה לפרש שיעורן בכונם משקה, כי יותר הוא ממלא אנרוף של בן בטיח, ותוכל להבטיח, ואשר דברים תחית מלא יחפורי) תמיהות הן כי אותן מנחות כחומות ושם נניחתן להניחן שם ואין שם פותח טפת, וביטול עולמית. וזה יהיה משפט בירך שאם נקב במציא משקה ותיקן חציו יפה ומירה אוי) יש שם תקנה כהם שחור לפומאמו ומציל, אבל בכל שאר המירות עדיין הוא לישאר דברים. תדע שבכחל אין צריך מירות ובכלי צריך מירות, אבל כלי חשמיש המיטלטלין צריך מירי דקאי ושלא ישאר בו כניסת שום טומאה, ולחנם הבאת משניות מאה, אך להגדיל תורה נמשך צמאה, וכן פירשת כדברך וברבנו שלמה חלית מעות שכתבת שכתב רבנו שלמה שאם היה בו שיעור נקב ליטמא ופי' רבנו שלמה סתוהי) והבאת רמיה חלילה לרבנו שלמה כי לא עלה על דעתו ולא תיתלי ביה בוקי סריקי והלא זמורות שנו כאן אלא ריש פירש שאם היה בה שיעור נקב שעדיין מקבלת טומאה שלא ניתין רובו או נקב

מבואר לקמן. (ג) שאלתו כן הגיה רמ"ם צמקוס שאלתך נדפוס וגם כ"י. (ג) כלומר כשאר שמועות שנתעלה מחך שמועה דאנף חציה וחלילי ליל מהך דאנף. וכונתו על נעיל דרנא נזל שתי אנורות שנמשכת על צריחת דתנא חונא ועל נעיל שניים נלח אחת ונשרה אחת שנמשכת על משנה דמירי וכמו כן גם הליציעה השלישית נמשכת על המשנה שהביא רנא. (ד) ואפשר כן הגיה רמ"ם צמקוס אפרס נדפוס וגם כ"י. (ה) קנעני כליל וחמר כ"י ודפוס. (ו) מנחל נלחא שהכנס השולל מיוחסי פירש כמו שפירשו נחום) שם ד"ה דהרי חמר דלח כש"י דסודר דקאי על טומאת חלל חלל על חצית המוקפת למיד פחיל. ולהליל חלל הסתרות שנה. (ז) כדאמר ה"ם שם לאו משנתנו היא. וא"כ אי אפשר לחוקי ככונם משקה וכו' שתי זמורות וכו'. ועיין לקמן. (ח) לא קאי כן חלל כ"י ודפוס ורמ"ם חקק לא קאי. (ט) ובעי' כן הגיה רמ"ם צמקוס דנע"כ נדפוס וגם כ"י. (י) המשנה כן הגיה רמ"ם צמקוס דנע"כ נדפוס וגם כ"י. (יא) חציה הוספה מלחיים וחמר כ"י ודפוס. (יב) נ"ב דף כ' ע"א וי"ש נחום ד"ה שנו. (יג) אז כלל צמקוס חס כ"י ודפוס. (יד) נלחא שנס כלל פירש ששולל מיוחסי חלילא דנע"כ כמו שפירש ר"י נחום) שנה

נרול מטהרהו). שבין שאין מטהרת בנקיבה צריכה סתימה שלא חננס שומאה לאוירה, שבלי המקבל שומאה אינו הוצין בסני השומאה, ואל תאמר לריש היה לו לפרש בלשון אחר וזו היא דרך ההיצונו, כי לשונו מתוקן יותר מלשון בל בני אדם, ולדברי רבנו שלמה נמי ליכא ששיטותא דמוכח (מהא דביב, רהתם) נח בחלון מבטל שיעורא ואין צריך מירוח אבל סתימת חצי נקב כלי לא מבטל שיעורא ראיתי מיחסר תיקון, כסנדל שנפסקה אוון שנייה ופנים חדשות באו לכאן ואם נפסקו שנים ועדיין לא היה כלי אלא אם תיקן האחרתה). הרי לך שיש חילוק בין (י) תיקון כלי למעוטי דחלונות, ואפילו תינוק דרשת שנין לא יפשוט סתימת כלי ממיעוט פותח טפח דחלון (יט). ותו לא מירי.

סימן צד.

(בענין דין חלונות).

פסק דין מגדולי פרישה). אין לראובן (ז) חוקה לאורה כל למעלה מ' אמות, רהבי מוכח בפי חוקת הבתיב) אחר שמואל ולאורה כל שהוא הוי חוקה למטה (ד)

דף ג'ו ע"א ד"ה ולענין דלדעת רש"י צניד פחיל אינו נטמא צנצן רק אם הוא דרך פתח (ט) כלומר שמתהר אותה לפי שצטלה מחורה כל, שאז לא חושביל סתימה. ועיין צפירוש ר"ת נחום, ס"ט. (ז) החלות בהסכר הן הוספה מראש (י) עיין כלים פכ"ו מ"ד. (יח) צכ"י ידפוס צין מעוטי תיקון וראשית חזק מעוטי. (יט) פותח טפח דחלון כן הגיה ראשית צמקיס טפחי כלים צכ"י ודפוס:

סימן ציד. (ח) פסק דין הגדולי פריש נעשה על שאלת ראשון צדין חלונות. והשאלה נעלה ננאלחם צכפר ראשון צכופו דף קכ"ג ע"ג המחלחל זחח שאלת דין חלונות אשר שאלתי לנרפת. והנקיזים שם צכס אשר שאל להם אח שאלחו הם רצנו יעקב צן צכני יחזיר והרצ רצי אליהו יעשויו ורצני משלם ופעויו. חמנס השונת הרצ רצי אליהו ושעויו נכחצה שם קורס השאלה והחמומים על השנונה קן אליהו צ"ר יהודה ומשה צ"ר יחאל. והראשון הוא הנקדח ר' אליהו הפריש אי ר' אליהו הפריש ונס ר' אליהו הזקן כאשר הוצא צכמה תקימות ונס חזר צמה פעמים לעיל ועיין מה שכתבנו אודותיו לעיל סימן ח"י אור ה' הערה צ' ועיד עיין צכור החיים סימן 381. והשני שעמו הוא הרצ ר' משה צן ר' יחאל צן הרצ ר' ונחמה הגדול אשר הוצא צמחור וישני לז 247 ואשר עמד צפרן לפני המלך ננד המלפריס ענ כל ישראל ועיין מה שכתב עליו הרצ לזקק קאהן R. E. J. III p. 8. והוא הרצ ר' משה מפריש צעהחקת חחכס ר' אצרהס צעצלינער (פראנקעלב) ואלאטשצכריס לז 1864 לז 221 צכמה תקימות) ועוד עיין עליו צכפר Gallia jud. שז חכס צראכס לז 513. והוא היה צן צילו וקרונו של ר"ת. ומשונת רצנו משלם ושעויו הוצאה שם צכפר ראשון דף קד ע"א. ועל השנונה הזאת חמומים מלנד משלם צ"ר נחן עוד שטשה עמו והס יוסף צ"ר אליהו, נחן צ"ר משלם ומחזיר צכני משה. וכפי הגדלה נס השלשה היו כמו רצני משלם הנחחס צראשונה מחוסני מלון. חמנס לא לפני רצני לרפת לזד הליע ראשון אח שאלחו כי אם נס לפני גדולי אשכנז. וכן הוא צמדרכי חזקת הצחים סימן חקצו צפירוס ח"ל שם: מעשה חירע שראוץן ושמעון היו צתיהם מקורצים זה אלל זה ופתח ראובן חלון על גנו של שמעון ימים ושנים ועמה צא שמעון להצניה ציחו ולכחוס חלונות של ראובן ולראשין יש לו חורה צציתו לזד אחר ושאל ראשון דין לפני רצני לרפת ולפני רצני רינו"ס. עכ"ל. ועיין צכפר ראשון דף קכ"ג ע"ד שהציא לפני חשונת רצנו משלם נס חשונה שחחס עליה יחאק צכני מדרכי כיע ומשה צ"ר יחאל. והחשונה הזאת הוצאה גס קן שם צמדרכי צכס רצני רעננצנורק. אכן הפסק דין מגדולי פריש אף שמשכיס לדינא עס חשונת רצי אליהו צ"ר יהודה לשונו משונה. אלל השינוי הזה אינו מורה על גופים מחולקים, כי משונה לשון פסק דין שכתבו הגדולים לעצמם מלשון אחרת צחשונה שחצילו אל השאלל ראשון. צ' כראובן צן הגיה ראשית צמקיס נמקוס לשמעון צכ"י ודפוס. ג) צ"צ דף כיט ע"א.

מדי אמות משמעה), דחשמיש בני אדם לחצר ודירתו קבועה ולא), שביק לחבריה לפתוח חלון לא לאורה ולא לראייה אלא איכ יודע שאינו יכול למחות שזה מויקו כד שעה, ומדשחק וזה החיוק נ' שוים יש לו חוקה שמא במענת ירושה או במכירה או בנתינה החיוק וספי מני שנים לא מזהיר אינש בשטריה, רשמואל מפרש אמתניתין), חלון המצרי אין לו חוקה ומפרש עלה לאורה כלומר אבל לאורה, יש לו חוקה ולמטה מדי אמות, דבין רבי וירא), ובין ר' אילעי דאיפלני למעלה מדי ביכול למחות או לא, אבל למטה מדי מודים דיש לו חוקה וכדפרשית נבי אורה הכי נמי נבי ראייה). ולמעלה מדי מודו דאין לו חוקה [דלא הוה ליה], לאסוקי אדעתיה אם חברו פתח חלונותיו למעלה מדי עד מאה אמה במקום שאין העין שולטת לראות, ואינו מכון אסיה) הכוין פתוחין מצדדין של כותל חוצה לוינ), ולא חילקו חכמים דבריהם בשיעורים, אלא כללו של דבר כל מדי ולמעלה בין חמש בין שש ויותר אין לו חוקה לא לראייה ולא לאורה, שכלינ). למעלה אין לו חוקה, שאם תאמר דאמר שמואל אפי' למעלה מאי האי דקאמר ר' וירא למטה יש לו חוקה למעלה אין לו חוקה ואינו יכול למחות, למה אין צריך למחותי). צריך וצריך שמא היום ולמחר יסתום זה כל חלונותיו מכל צדדין וישעון על חלון זה מענת חקת אורה, ואם תאמר שיכחוב לו שאין לו חוקה, איכ צריך זה לשמור השמר מן העכברים ואי מירכס נגרוסו), לזה הפסד גדול. מי יכריחו לכך משום מענה כופין [על מדת סדום] (ס) להפסידו [דהא זה] (ח) הוה ליה זה נהנה וזה חסר וכגון זו אין כופין, והא דאמרינן) החלונות בין למשן בין מכנגד ר' אמות כגון שבנסיט) בתוך שלו צריך זה להרחיק כותלו משום היוק ראייה ולצדדין קתני ויילמטה קאי או שמא היה לו מענת אורה או במכירה או במתנה או שמא נפל להם בירושה ודירתם כמו שהיה דר אביהם, והיה מעשה נמי דההוא נברא דבנה אשיתאכ), למטה מדי [מיירי] (כ), ומעשה נמי (כז) באדם אחד שפתח חלונותיו לחצר השותפין ובא [מעשה] לפני ר' ישמעאל כגון למטה מדי וספקו [לשמעון] (כ) דעליו לסתום חלונותיו דהכי א"ל ר' חייא ינעת בני ופתחת דך ינע וסתום, ומה שסתר (כ) שמעון על ראובן אם היה [צריך] (כ) יש לו לבנות וחוקה של ראובן אינו חוקה למעלה, ואפילו לדבריו אין ראייתו ראה עד שיביא

(ד) למטה כן הוא דפוס וכלל נמקום למעלה ככיי. (ה) לפי חיקון רח"ס נספרו ל"ו והיינו למטה מדי אמות משום. אבל לדעתי אין צריך לתקן ולהניח אלא כונתו דבגמרא סם משמע דלמטה מדי אמות איירי שמואל וכו' שמתלה לקמן. (ו) ולא כלל נמקום לא ככיי ודפוס. (ז) ז"צ דף נ"ח ע"ב. (ח) רבי זירא כלל נמקום רבין ככיי ודפוס. (ט) כלומר למטה מדי אמות מודו דיש לו חוקה בין שהחלון עשוי לאורה בין שעשוי רק לבליה ומעט שפירש לעיל משום דתשמיש נבי אדם למחר ודירתם קבוע בלמטה מדי אמות וכו'. (י) המלות דהסגר הוסף רח"ס. (יא) אם כלל נמקום ואם. (יב) כלומר שאינו מכון ומקפיד לראות אם שחר החלונות מן הצדדין פתוחין או פתוחין ואם החלון הזה הוא לאורה או רק לראייה. (יג) שכל כן הגיה רח"ס נמקום א"ל כל דפוס וגם ככיי. (יד) כונתו דשעאל דרבי זירא דאינו יכול למחות הוא משום דאין צריך למחות כיון דאין לו חוקה וע"ז הקשה צריך ולריך וכו'. (טו) נגרוס כלל נמקום ונגרוס. (טז) המלות נספקר הוסף רח"ס. (יז) גימ' מהיכל. (יח) ז"צ דף כ"ז ע"א. (יט) שכנס כן הגיה רח"ס נמקום שנכנס, ונראה שכונת רח"ס כזה שדעת הנסיב לומר שמתחיל עם החלון הוא כניס בתוך שלו באופן שמתחילה לו הוא ויתר מדי אמות אבל מתפנים בתוך שלו הוא למטה מדי אמות ועל זם קאמר ולצדדין קתני ולמטה קאי כלומר דהא דקתני בנתינתין בין למלחין איירי לבדו באופן שחילה לו הוא למעלה מדי אמות ומתפנים הוא למטה. ועיין בתוס' ז"צ דף כ"ט ע"א דהא למטה שדעת רש"י שם דומה ק"ל לזה. (כ) ז"צ דף ז' ע"א. (כא) מ"י ר"י הוספת רח"ס. (כב) ז"צ דף נ"ט ע"ב. (כג) לשמעון כן הוא ככיי ודפוס וצריך למחוק. (כד) מוסב

ערי חוקה שהחזיק אביו או הוא בחי אביו של שמעון ג' שנים ובשופי, דהכי אמרינן (ט) ש"מ מדרב הונא אין מחזיקין בנכסי קטן ואפי' הנדיל שהחזיק שלא כדן בעוד שקטן שמעון לא ידע במילי דאבוהו כלל ואין עליו למחות ואפילו הגיע לבן עשרים.

סימן צה.

דין זה בא לפני רבינו יעקב (א) ואין נראה בעיניו והשיב על דבריהם, הא דאמר שמואל לאורה אפי' כל שהוא בין למעלה מדי' בין למטה מדי' יש לו חוקה ואשר הביאו רביה מר' אילע, היא המכריעתו לחובה, דקאמר למעלה מדי' אע"פ שאין לו חוקה יכול למחות משום דקאי אשרשישא, אבל במקום שיש לו חוקה כמו לאורה כ"ע מודו שיכול למחות דבכל מקום שיש חוקה יש מחאה, אבל במקום שאין בו חוקה בהדיא אפלו, הלכך באורה שיש חוקה יש מחאה בין למעלה מדי' בין למטה מדי'. ומה שפירש רבנו שמואל (ב) דמילתא דרי' וירא ורי' אילע אצורי קיימי שיבוש הוא, ואנב חורפיה לא עיין בה, חדא לא הוה ליה לרי' וירא למימר למטה מדי' יש לו חוקה ויכול למחות, [דכיון (ג) דיש חוקה פשיטא דיכול למחות ולא הוה ליה למיטר (אלא ד) למעלה מדי' אין לו חוקה ואין יכול למחות, דלפי פירושו למטה מדי' דיש לו חוקה היינו סתניתין ואיכ יכול למחות, ואפי' אי אמרת דהוה ליה לרי' וירא לאורויי משום סיפא הוה ליה למימר לא שנא אלא למטה מדי' אמות אין לו חוקה ואין יכול למחות, ועוד ארישא דסתניתין קאי [דקאמר מאי שנא (כולם) (ה) דלא פריש (ומאי שנא הלון דמפרש) (ו) דהיינו הלון המצרי, וסליק מינה דקאמר משום דקא בעי לאיפלוני ר' יהודה ורבנן עליה דמצרי, ועלה קאי ר' וירא דאע"פ ששנינו שאין לו חוקה היינו למעלה מדי' (אבל למטה מדי') (ז) יש לו חוקה ויכול למחות, ופשיטא דיכול למחות, אבל משום סיפא נקטיה ורישא דמילתא איצטרך לאפוקי מסתניתין ולאשמעינן דלמעלה (ח) מדי' תנן, אבל צורי בין למעלה בין למטה יש לו חוקה, ואפי' לפירוש ר' שמואל ולאורה משמע בכל ענינים בין למעלה בין למטה מהפסיק ליה ההוא לאורה מכלל דצורי בשיעוריה והיה בלמעלה ולמטה דפסיקאט) ליה כיון דלא פריש, וההיא אפי' כל שהוא כל מקום שהוא כדתנן אילו אסורין ואוסרין בכל שהן (ו) והשתא מיפרשא שפיר מכנגדן ירחיק ד' אמות שלא יאפיל ומלמטה ד' אמות ישפיל שלא יעמוד ויראה, ואיכ החלונות למעלה מדי' וכן למעלן וכן כנגדן, ועוד וכי תעלה על דעתך דלאורה למעלה מדי' שיצטרך לשמור שטרו לעורם, שוב ברקתי ומצאתי בתוספות שניתוספו לפני רבנו שמואל דהדר ביה ופרשו דאמצרי קאי, ועוד בהני תוס' תלמידי רבנו יצחק בר אשר הלוי (א).

על שאלת ראובן לזכות חזקה לו חלון נגד גגו של שמעון חס חזקה לזכות כנגדו וחזקי ז"ל שטוען צמקום שסתרי (כה) לדין הוספת חזקים. (כו) צ"ח דף ל"ט ע"א :

סימן צ"ה. (א) עיין נרחבין ס"ס שכתב שטלח שאלחו לדיננו יעקב בן רבנו מאיר, ותוכן התשובה הזאת הונח גם במדרכי ש"ס ובגליונות צ"ח ס"ס. (ב) דע"פ נפירותו ס"ס. (ג) דכיון הוספה מרחקים. (ד) אלא מרחקים. (ה) המלות בהסגר מרחקים. (ו) גם זה מרחקים. (ז) גם זה מרחקים. (ח) דלמעלה כ"ל צמקום דלמטה כ"ל ופוס. (ט) דפסיקא כן הגיה רח"ס צמקום דמפיק. (י) ע"ז דף ע"א וכו' דגם ס' שאלו חזקין ככל שהן העומס ככל מקום שהן כלומר בין אם נתעצב דחיתר מרונה או מועט. (יא) רבינו יצחק צ"ח אשר הלוי הוא ריב"ח הזקן משפירא אשר הונח בתוס' נדה דף ל"ט ע"ב דה' אלמא

שנעשו בלחור כתב כן: אמר ר' וירא למטה מד' אמות יש לו חוקה ואע"פ שאין ראשו של אדם יכול ליכנס וכו', אלמא דאמצרי קאי, מכלל דצורי אפי' למעלה מד' יש לו חוקה ולאורה אפי' אינו צורי יש לו חוקה, וכן עיקר וכן הלכה, ומה שאמרתם דיומנין דסתום כולו ושביק דאדא, הא ליתא, וכולה מתני' בחצר קמירי בכותלים שבחצרות ורואה דרך חלונות למרחוק או ננות או שובבין או כרמים שבהרים ובמקום שאין רגליו לבנות בית, ולאורה דשמואל מיירי בבתי, ועוד אפי' לפי דבריהם מהאי שעתא דסתים להו ושביק להאי מהאי שעתא מניין חלה שנין, וחוקת נ' שנים בעינן וחוקה שיש עמה טענה בעינן, מדאמרין ולסתום לאלתר הוי חוקה-ג), הא לפתוח כדפרישית ולאפוקי ממיד לאלתר ובלא טענה, ותמיה אני מה זה עלה על רוחכם לחלק בין למעלה ולמטה, הלא פשוטה מילתיה דשמואל דהכי סירושא ולאורה אפי' כל שהוא הוי חוקה דכל שהוא לאורה [הוה-ינ] כראשו של אדם לרבנן ומלבן לר' יהודה דהוי צורי לראייה ויש לו חוקה בין למעלה מד' בין למטה מד', דר' וירא ור' אילעי אמצרי קיימידי, ולדבריהם לא הנחתם בית לזרעו של אברהם אבינו בית שיהי' בה חלונות לאורה, כי כל אחד יבנה ויאפיל, והחלונות סלמעלה ומלמטה ובנננן מוכיח דלמעלה מד' יש לו חוקה דלאו לצדיק קתני, והמדקדק יתן לב כי חלון צורי הנזכר אצל סולם צורי-טו) הם חלונות וסולמות של בקעה ושדות כדאמרין בריש מכלתא-טז) ובהמוכר את הבית-י) האחין שחלקו אין להם דרך זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא אמה המים זה על זה, כל אלו דברים בשדות ובקעה, ודינא תניינא דרבי חמאי) לא לאורה אלא לראייה לשדות ולבקעה, דאספלידא [היינו-יט) אבסדרא דרמוכה בהקומין רבנא], וקא מאפלת עלאי דלעיל דההוא אשיתא-כא) יש ספרים דנרמין בההוא דלעיל וקא מאפלת ליה לביתא, וכן בהלכות גדולות של אספלידא-כב), דההיא ודאי אביתא [קאי-כג) ולהכי אמר לעיל סתרנא ובנינא, והכא לא אמר, ואינדרונא יש בו אורה כדאמרין אבסדרא בבית-כד) אינדרונא מעלייתא, וכל האומר אין אורה לאינדרונא שומא הוא, אבל אין בו אורה כמו באיספלידא שהוא אבסדרא.

סימן צ"ו.

(בענין פי תקרה יורד וסותם).

סוכה-ה) מתניתין וכן חצר המוקפת אבסדרא, יש לכל הפחותה שבאבסדראות שתי דפנות מזרח ומערב או צפון ודרום ולאפוקי מקלוו שטרא של גלחים-ז)

הסקסא לרשי ורשיי הסינו, אכן דרש"ל סימן כ"ט איתא שגא לטעם לפני ירשנים ושג לנקומי והיה צומח אחד עם רבנו יענץ מוירושלם וזינן נחיתו של רחצין, עיין צליל החיים סימן 1074, ואיך סותרים דברי ר"ת כלן אה מה שהוצא צידידי צ"ב שם שכתב אחר תשובת רבנו מנחם וטעמו שהציב שם, וכן הציב ריג"ל לרבנו יענץ וריחם פליג"י וכלן מציא ר"ת מנחם אדרבא רחיה לרבניו, ואפשר שריצ"ל לחוד ותלמידיו לחוד, וז"ל, יצ) ניצ דף ס' ע"א, יג) הוה הוספת רח"ס, יד) תמיהת רבנו קשה להדין, דהא על זה אנו דנין אם ר' זירא ור' אילעא חמרי קיימי או חזרי, טו) צמחיתין דף י"ח ע"ב, טז) דף ז' ע"ב, יז) דף ס"ה ע"א, יח) ניצ דף ז' ע"א הני צי תרי אהי דפלגי ביהי דרדי מד מטייה אספלידא ומד מטייה תריצ"ל וכו', ועיי"ש צמח' דיה ח"ל שהציב פירושו של ר"ת שחאספלידא היה יכול ללכות לשדותיו דרך התריצ"ל, יט) הוספת רח"ס, כ) ונחמה דף ל' ג ע"ב, ועיין צמח' צ"ב שם דיה אספלידא שהוצא שם צמח ריי, כא) אשיתא כן הגיה רח"ס צמח' אורה דפוס וכו' ונכיל, כב) עיין צמח' צ"ב להכנס שדיל דף ל"ג ע"ב ואי ניקסא לביתא איתא צ"ב שגו דפוס ווארשא דף ל"ט ע"ב, כג) קאי הוספת רח"ס כד) צמח' שם והתם איתא אבסדרא דצי רב כאינדרונא ועלייתא:

סימן צ"ו. א) סוכה דף י"ז ע"א, ב) גלחים כן הגיה רח"ס צמח' גלחים צ"ב ודפוס.

שפירש ר' שלמה ג). וכן מוכיח בנירסא [בפרק] כל גנותי של ספרים ישנים ושל פריה דגרמי הכי כי לית ליה בשלש אבל בארבע אית ליה). והכי מירושא כי לית ליה במקום שאין שם אלא שתי) מחיצות ושני פצימין (וכן) שלש שלמות, אבל בארבע אית ליה אבל במקום שיש שם ארבע מחיצות כגון שלש מחיצות ושני פצימין אית ליה, ושאר השמועות פירשתיה שם. מיס לכל הפתחה שבאכסדראות יש לה שתי מחיצות מורה ומערב) כמו שפירשתי, והיינו אכסדרא דמתניתין, וכחלי הבית מחמת רוח אחת, ואם הרחיק ר' אמות פסולה, פחות מר' אמות כשרה דאמרינן דופן עקומה. איתמר סינך עינ אכסדרא שיש לה פצימין כמו לחיים חרוצים וקורה עליהם מדופן לדופן דיה כשרה דערף מקנה מכאן וקנה על גביהן והוי לדיה כדופן ססת. אין לה פצימין אביי אמר כשרה אמרינן פי תקרה מן הקורה שמדופן לדופן [יורד וסותם] אעני דליכא פצימין. רבא אמר פסולה לא אמרינן פי תקרה ונריעה מקנה מכאן וקנה מכאן, כיון דליכא פצימין ליכא היכר קנה כדופן. איל רבא לאביי לדיך דאמרת פי תקרה, אפילו איפתחא לה דופן האמצעי בסוכה שיש לה ג' דפנות אמרת פי תקרה ההוצנן יורדין וסותמין, והסכך הוי לדיך כמו הקורה). איל אביי בהדיא מודינא לך דהוי ליה כמבוי פסולש שאין עליו קירוי, כמו כן לסכך אין תורת קורה עליו דאין פי תקרה להוצין, ואפילו שיש קורה והשוה קירוי הסוכה לקורה בשל אנב הסכך כדמשני לקמן). ואי הוה בעי אביי הוה מהדר ליה אין הכי נמי ולא הוה מצי פריך חו סמתניהן כדפריך לקמן). לימא אביי ורבא בפלוגתא דרב ושמואל קא מיפלגי דאמר רב באכסדרא בבקעה פי תקרה יורד וסותם, מרזח אחת הגמרצת בטילואה למקום האסור אויני) ביתר מפשר אי סלקא שמעתא דרצין למעס [כראיתא] בריש עירובין ג) ומייריד) שאין לה פצימין לדופן הרביעי אלא קורה מדופן לדופן. (ושלש סו) דפנות אית לה חרא דלחומרא אית לך לאוקמינן) ועוד מירושא דנירסת פריה מוכחא הכי לפי מה שפירשתי. ושמואל אמר לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם, אביי דרבי דפי תקרה יורד וסותם ורבא עינ לא קאמר רב אלא מחיצות דלאכסדרא עבדי, ברביעית אמרינן פי תקרה, אבל הנאת) דלאו לסוכה עבדי לא אמרינן פי תקרה בשלישית ולשון מחיצות אמעלייתאית) קאי. תנן וכן חצר המוקפת אכסדרא כמו שפירשתי ואמאי אפילו הורחק ר' אמות תתכשר השלישית בפי תקרה, דבשלמא לירי בדליכא פצימין אלא לדיך דאמרת בלא פצימין [נמי], נימא פי תקרה יורד

ג) רשיי סס ד"ה וכן ח"כ. ד) ערובין דף י"ד ע"ג. ה) ורשיי גנים כי לית ליה חלדנע חלל בשלש אית ליה. אכן הרי"ף ובעל המאור גרסי כ"ח. ו) שתי הגהות רח"ס נמקום שלש. ז) וכן כ"ל נמקום וכ"ס זכ"י דפוס, וכלומר שלש מחיצות ותו לא. ח) עיין בחוב' סוכה דף י"ח ע"ג ד"ה סינך וסס פייסו דלא כ"ח אלא שתי דפנות כהלכתן כמין גאס נזרח ודרום או מזרח ולפון ועוד עיין סס בחוב' דיה אכסדרא, אכן לדעת הרי"ף לכל אכסדרא יש לה שלש מחיצות. ועיין גמ"ס עירובין דף ג' ע"ג. ט) והסכך הוי לדיך כמו הקורה כן הגיה רח"ס נמקום והקורה הוי לדיך כמו הסכך דלפוס וזכ"י. י) סס דף י"ט ע"א. יא) כ"ל דהכי פירושא דאגני הוה מלי להדר ליה לנצל דאין הכי כמי דגס אי איפתחא ליה דופן האמצעי כשרה אי הוה סס קורה משום פי תקרה יורד וסותם, חלל צהלינן שאין עליו קורה או שהשוה את קירוי חל לא אמרינן יורד וסותם, ולא לא הוי מלי השים למיפקר חו ממחנתין כדלקמן ולא אינטיקד ליה לנצל למרנס חלוצה דלצוי כשהשוה את קירוי. יב) או ציתר כן הגיה רח"ס נמקום וציתר. יג) עירובין דף ז' ע"ג וכדלחצי דג. ועיין בחוב' סס דף י"ד ע"א דיה חמיתין דאין הלכה כר"ב. יד) ועיניי שאין הגהות רח"ס נמקום אמאי אין. טו) ושלש הגהות רח"ס נמקום דשלש. טז) כלומר כיון דלא מיפסחא צמלחא דרז ושמואל בכתה דפנות א"כ אית לן לאוקמי לחומרא בשלש. יז) הכל הגהות רח"ס נמקום הכי. יח) כלומר דלשון מחיצות משמע דלמחיצות מעלייתא

ותתכשר. כשהשוה את קירוי דנראת הקרה כאלו אינה והי כמו הסך. בפומבריתא מתני יש לה פצימין אביי אמר כשרה, סי' אמרינן לבוד הגי פצימין לא דמו לפצימין דלעיל, דכמה ענייני פצימין ועניני אכסדראות היו ביניהם, אני פירשתי על סי' (א). ואלו הפצימין כמו שיני התומה ואבן חרוצה (כ) כמו פצימי חלונות ובסלואה חסר תחתיה, וסובר אביי פצים של פרקים לא היו פצים, ואע"ג דבעי אביי בעירובין בפי עושין פסין לבידאות (כא) אי אמרינן לבוד בקנים להיות דיומדין, נבי פצים דהכא פשיטא ליה.

בשלהי (ג) סירקא דסוכה ובשילהי כל ננות: סיכך ע"ג אכסדרא שיש לה פצים נראה לרי' לפי השמועות שזה דרך אכסדראות ועשייתן. אכסדרא רומיתא ואכסדרא דבי רב דהקומין רבה (ג) שנקראת אספלידה וכן אנדרונא (כד), אלא שאכסדרא רומיתא ריבה בה פתחים וחלונות, ולשתייהן ארבע מחיצות. ואכסדרא סתם יש לה ג' דפנות ורוח אחת פרוצה בסלואה כדאמרינן (כס) עולם לאכסדרא דומה ורוח צפונית אינה מסובבת (כו) ואמרינן (כז) אכסדרא תבנית אולם, ויש אכסדרא פרוצה בשתי דפנות, ופחות משתי דפנות (כח) ליכא אכסדרא דנימא (כט) בה סי' תקרה. והיינו דקאמר בפי' דסוכה אפילו איסתתא לה דופן האמצעי א"ל מדינא לך בהויא דהוי לה כמבוי מפולש, ועוד לפי השמועות נ"ל דלחד דופן או לתרתי דפנות (ל) אמרינן לרב סי' תקרה יורד וסותם אפילו בלא פצימין ולשמואל לא אמרינן אי ליכא פצימין, וההיא דשילהי כל ננות ה"פ, מתניתין חצר שנפרצה משתי רוחותיה וכן בית שנפרץ משתי רוחותיו וכן מבוי וכו' והני תלתא כנ"ל) קיימי שמותיין לאותה שבת, במאי עסקינן אלימא בעשר וכו' אלא ביהר מעשר אפילו אינו מלואו אפילו מרוח אחת נמי. אמר רב לעולם בעשר או בפחות ולא במילואו ובקרבן וזית ומסקינן וכן בית בעשר ובקרבן וזית וקירוי באלכסון בעין הקרבן וזית, דבקרבן וזית דהיינו אלכסון לא אמרינן סי' תקרה יורד וסותם אפילו לרב, ושמואל אמר אפילו ביותר מעשר חצר ובית דמתניתין ובעשר מודי שמואל לרב בדפרישות, אבל לא מוקים מתניתין הכי משום [דאלכסון] (ג) לא קתני כדאמרינן לקמן, ובית נוסיא תקשי דמיש מרזח אחת דאמרינן סי' תקרה בשתי רוחות נמי נימא סי' תקרה, דבשלמא חצר ליכא (ג) תקרה אבל בית איכא תקרה ובשתיים אמרינן סי' תקרה היכא דאיכא שני פצימין או מקצת כותל מכאן ומכאן, ותו מי אית ליה לשמואל סי' תקרה והא איתמר אכסדרא בבקעה וכו' הא ל"ק כי לית ליה בשלש אבל בארבע אית ליה, ה"נ בכל הפסרים ובפירוש ר"ח וכן עיקר, וה"פ וכו' לית ליה

קלי ודלא כרש"י. יט) לדעתי יש כאן חסרון ונרדף להיות על פי השמועות. ועיין לקמן צמחין ונסוף הפימן. כ) שני החומם וא"נ חרולה כן הגיה רמ"ס דפוס. וכ"י שיני החמה א"נ חרולה. (כא) עירובין דף י"ט ע"ג. (כב) כ"י כמו דפוס ח"ן כאן הפסק, א"ל מחובר עם למעלה, ולי נראה שהחלמדי שהעתיק הדברים מפירוש ר"ת הביא כאן פירושי ר"ת מלימודים שונים ומינדים יחד מפני שהם מעניין אחד, וכאן נראה שהוא דיבור חדש, א"ל שהוא צלוח ענין, ולכן עשיתי פירוד בין הדברים כ"י דפוס. (כג) מנחות דף ל"ג ע"ג. ועיי"ש בפוסק דיה אספלידי. (כד) לא מנינו שאכסדרא נקראת לינדונא, ונהקוץ דכא שם לא נאמר אלא שאכסדרא דני רב כלינדונא מעלייתא הוא. ולינדונא הוא כמו לינדונא שהוא חכום של חדר. (כה) צ"י דף כ"ה ע"ג. (כו) מנחות הגהה רמ"ס צמקום מוסככת. (כז) מנחות דף כ"ה ע"ג. (כח) דפנות הגהה רמ"ס צמקום עמודות דפוס וכ"י. (כט) דנימא הגהה רמ"ס צמקום ונימא. (ל) וז"ל דהא לדעת רצנו לית ליה לרב פי חקסר יורד וסותם בשתי דפנות בלא פצימין, ויש לומר דכונה רצנו לחד דופן לענין שנה ולתרחי דפנות לענין סוכה. (לא) כן כ"ל צמקום וכן. (לב) דלכסון כן הגיה רמ"ס וחסר כ"י דפוס. (לג) ליכא כ"ל צמקום דליכא כ"י דפוס. (לד) על זה כתב רמ"ס צמקום ח"ל: עיין

במקום שאין שם אלא שלש מחיצות כגון שתי מחיצות ושתי פצימין וכן שלש שלמות, אבל בארבע אית ליה אבל במקום שיש שם ארבע מחיצות כגון שלש מחיצות ושני פצימין אית ליה, ומהנתיבן יש קצת כותל מכאן וקצת כותל מכאן וסירצת כותל יותר מעשר באמצע. מימ קשיא כלומר הדרא קשיא לדוכתא דאפילו בשתי רוחות נמי נימא סי תקרה ומשני כדאמרי כי רב כגון שנמרץ בקרן וזית וקירוי בארבעה, סי כגון שנמרץ בקרן וזית יותר מעשר ושתי רוחות דמתניתין היינו בקרן וזית, וקירוי בארבעה כלומר קירוי שלם לארבעת כותלי הבית שלא נמרץ הקירוי כלל, וקטיל שמואל דלא אמרינן סי תקרה אעינן שאינו אלכסון דבאלכסון ודאי מודי לרב כדפרישית לעיל, אבל להדיא דאינו הנג באלכסון מהו דתימא נימא סי תקרה דהוה ליי שזיר כותל מזרחי ושזיר כותל צפוני במקום שני פצימין קטיל דלא, אבל אם לא בקרן וזית אמרינן סי תקרה דשזיר שני צדדין היינו פצימין. שמואל לא אמר כרב אלכסון לא קתני. אבל קרן וזית קתני דשתי רוחות קרן וזית משמע אבל סירצת נג אינה כמשמע. רב לא אמר כשמואל דאיכא דהנג שלם היינו אכסדרה שאין לה פצימין ורב למעשה דאמר בה דאמרינן סי תקרה יורד וסותם. דאיתמר אכסדרה בבקעה להכי נקט בבקעה דאי בחצר מוקפת אכסדרה פשיטא לדברי הכל שמונתר ואי אפשר דלא לימא בבקעה (ד). וגי דפנות יש לה ורוח אחת אין לה דוסן ולא פצימין אלא פרוצה במילואה, דאי הוה לה פצימין האמרי לקמן יש לה פצימין דברי הכל כשרה בין לאביי בין לרבא, ובאין לה פצימין בעי לאוקמי פלוגתייהו כרב ושמואל, סכלל דביש לה פצימין רב ושמואל נמי מודו. ובסיק דסוכה אמרינן הלכתא כרבא וכלישנא קמא. רב אמר מותר למשל בכולה דפי תקרה מרוח אחת אפילו בלא פצימין אמרינן ושמואל אמר אפילו מרוח אחת כיון דליכא פצימין לא אמרינן אבל בדי רוחות או בני כוליה) עלמא מודו דלא אמרינן, [כגון] בנוזמא שהיא למעלה מן היסוד) אפילו שיש בה די אמות על די אמות לא אמרינן סי תקרה דצריך בני רוחות לכל הפחות, ונוזמא נוסא לא דמיא להאי. דהא דאמרינן בהזורקין) דמוציא זיו כל שהוא ומסלא דהתם ליכא רשות הרבים אצלה, אבל בבתים דפתחות לרה"ר איכא למינור בנוזמא דידהו . . . בעשר כולי עלמא לא פליגי בין רב בין שמואל באכסדרא שפרוצה ברוח אחת במלואה בעשר או בשחות דאמרינן סי תקרה בלא פצימין, כי פליגי ביתר מעשר. [איכא דאמרי ביתר מעשר] (ל) כי לא פליגי דלא אמרינן סי תקרה. ולפי האי לישנא אית לן למימר דפלוגתא דרב ושמואל דפליגי אמתניתין מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי וקטיל דביתר מעשר שזיר מזרחי וצפוני לא הוה פצימין כדפרישית, והא דאמר רב יהודה (ל) קורה ארבעה מתיר בחורבא [כגון] (ו) שנפרצה במילואה מרוח אחת ונתן קורה די על שני הכתלים דאמרינן סי תקרה, וחורבה אורחא דמילתא נקט. רב

נלחם סס דף ג' ונחום' דעירובין דף כ"ה ונחום' דסוכה ד"ה אכסדרה וז"ע עכ"ל. כונחו על מה דליחא סס דתתם אכסדרה יש לה שלש מחיצות ולהכי נקט צנקה דלפטר דליכא אלא שתי מחיצות. חזק אס כן הדברים מה זה טכחז רבנו צמחון וגי דפנות יש לה. וחזקי דוחה רחיים על זה צמחון וז"ע. ולי נראה שכוונה רבנו לומר דגבי אכסדרה צנחז לפטר שיש לה פלימין אלא צנקה צדדי אין לה פלימין. (לה) או צנ כולי כז"ל צמחון או צנחזי כזי ודפוס. ודאיזים הדיה צמחון או כולי. ולי נראה לקיים תנח או ולהניח, צנ כולי צמחון, צנחזי. וכונח רבנו דנז' או צנ רוחות כולי עלמא מודו דלא חמיקן סי תקרה יורד וסותם ולחזקי מדעת רש"י ז"ל, אלא צנ רוחות אית ליה לנז סי תקרה כגון דליכא פלימין. (ו) עירובין דף ס"ז ע"ז ועיי"ט דף ס"ז ע"ז צמח' ד"ה נוחמל. (ז) צנחז קי ע"ז ועיי"ט צמח' ד"ה עשה. (ח) העולה צמחון הוסק רחיים ע"פ ליטנא דנמלל סס, וסמחה צכ"י ודפוס. (ט) עירובין דף ס"ז ע"ל. (י) כגון כן הוסק רחיים וסד צכ"י ודפוס.

נחמן אמר רבא בר אבהו קודה ארבעה מתיר במים כלומר חצר שיש מים לפני החצר שנפרצה במלואה ונתן שם קודה ר' להתיר לרלות מן המים מותר דאמרין סי תקרה אע"נ דעריבין (מ) מ"א כדפרישין בביצור משתתפין, ומשום הכי נקט דסלקא דעתך אמינא אין מתיר במים הואיל ועריבין (נ) קמיל דשרי, דקל הוא שהקלו חכמים במים, כדפריש' תלמודא בביצור משתתפין להך לישנא דאמרת בעשר ובמלואה לים בעשר ובמלואה כדברי הכל. — לימא אביי ורבא במלונתא דרב דשמואל קא מסלני דאחמר סיכך ע"נ אנסדרה שיש לה פצימין דיה כשרה, שחים כהלכתן ושתי פצימין ואפילו רב ושמואל סדו כדפרישית. אין לה פצימין, פי' יש לה שחים כהלכתן ושלישית לא טפח ולא פצימין אפילו פחותין טפחת, אביי אמר כשרה וכו', אליבא דשמואל כי' לא סליני ולא פצימין לאוקמי אביי כוותיה, כי פליגי אליבא דרב, אביי כרב דמכשר ורבא ע"כ לא קא שרי רב דהני מחיצות של פי הקרה, שאתה עושה אותן מחיצות ע"י פי תקרה, לאנסדרה עבדי ומותר לענין שבת, אבל הכי דהני מחיצות של פי תקרה לא לסוכה עבדי לא. דכי נמרינן הלכתא לאנסדרא דעבדי לה (מ) אבל לא לסוכה כיון דלסוכה לא עבדי, דאין למדין ק"ו וכ"ש מה פצימין מהלכה. — ולפי' רבנו שלמה כל השמועות דחוקות ועוד מה ענין אלכסון אצל שיפוע. וההיא דשיליה עושין ססין (מ) כנון שיש שלש מחיצות לקרפף וקירוי סאה סרוץ במלואו מרוח אחת, ומשני התם ולא אמרינן סי תקרה יורד וסותם משום דעבדא כי אדולא. פי' ר"ח במלונה בחבלים מרוחקים זה מזה דליכא סי תקרה. במלונה במקשה (מ) תרגום כערסלא והיינו אדולא (מ). ורבנו שלמה פי' אדולא שיפוע (מ), וליחא חרא דכי אדולא לא משמע הכי ועוד לדבריו הכא קרא ליה אלכסון והתם קרי ליה אדולא. והא דאמרין בתחלת שבת (מ) דקירוי ע"י פחות מ"י מצרפין, התם הוו נסרים וקירוי טוב אבל חבלים חסירות שאין בהם אפי' חצי טפח לא אמרינן. ועוד פריח התם שמרוחקים החבלים יותר מ"י. וכמו שפירשתי כאן תפרשנה בסוכה דאיכא שתי מחיצות כהלכתן. והאי דאמר ליה רבא לאביי אפי' איפחתא ליה דופן האמצעי דליכא פצימין ואיכא שחים כהלכתן, היה יכול להקשות אפי' איפחתא ליה דופן שלישי וליכא פצימין דבהאי שרי אביי. והאי דאוחביה רבא לאביי מוכן חצר המוקפת אנסדרא מפי תקרה הפנימי, משום דאיכא לאנסדרא שתי מחיצות ולדבריו דאביי קפריך ולא קפיד למחיצות אנסדרא ע"י פי תקרה אי (מ) עבדי לה לסוכה. ולפי' מה שפירשתי שתי מחיצות ופי תקרה למר כראית ליה ולמר כראית ליה דאודייטא. והאי דסליני רבנן אר"י יהודה בשיליה כל ננות בעירובין (נ) בנשרים המסולשין משום דאתו דבים ומבטלי מחיצתא (נ). ופי' פצימין כעין מזוזות שלנו שהדלת תלי באחת ונוקש באחת, ודורין מקום שהרלת נוקש עליו והאחרת חרוצה במקום שנוחנין, גונשין (נ) בלע"ז. כי אין לנו אנסדרא שישתמשו בה בלילות שלא יתנו בה דלתות מסני הרוח והכלבים, לכך יש לה פצימין. וכן האיסקוסא הנקראת

(מ) דעריבין כן הגיה רח"ס נמקום דלריכי נכ"י ודפוס. (מ) ועריבין כ"ל נמקום ולריכי נכ"י ודפוס. (מ) לה כ"ל נמקום לא נכ"י. וכוונתו דהמחילות עידי לאנסדרה. ונדפוס לאנסדרה דענינא וחסר לא. (מ) עירובין דף כ"ה ע"א. (מ) כמלונם נמקשה תרגום כן הגיה רח"ס נמקום כמלונם כהרגום נכ"י ודפוס. וכן סוף תמוס' עירובין דף כ"ה ע"ב ד"ס סוף. ועל כמלונם נמקשה נישעיה ח' ח' איחא תהרגום טלנו כערסל מזחוחא. (מ) כלומר ערסל נלישנא דתרגום היינו לחלל נלישנא דנמלא. (מ) בעירובין ס"ס ד"ה וסכת. (מ) סנה דף ס' ע"א. (מ) ח' עידי כ"ל נמקום איבעד נכ"י ודפוס. (נ) עירובין דף נ"ה ע"א. (נ) מלימא כ"ל נמקום אמתינא נכ"י. ונדפוס איחא אמתינא ונלח"ס הגיה ממתינת. (נ) Gond נלמן נרסם כמו מסייענעל נלמן אשכנא. (נ) ויש כן הגיה רח"ס

מפתח חרוצה שנוקש שם סוף הדלת. וישנו) אכסדרא בבקעה שאין לה פצימין ויש פצימין שהם חיווק לחקרה כראמרינן בהקומץ רבה(נ) אין חרוצין אלא כמו עמודין ועושין אותם כאותן אכסדראות שבחצרות או ברשות הרבים סנורה סביב. ושלחם שהיו מאכנים חרוצים בעין של עץ שפירשתי, ורוכ בניניהם מאכנים היו. ויש פצימין מאכנים שהרוצים ואינם כשל עין, ששל עין מחובר הכל אבל של אכנים יש מהם שאינן מחובר הכל, שנותן אבן אחת חרוצה בסוף(ה) כותל האחד וכניח מקום אבן אחרת חלול ונותן אבן אחרת ומניח א' חלל מלא אבן פצים, וכך עושה כל הפצימין מראש כותל האכסדרא עד הקרקע. ועל פצים כזה שאינו מחובר אלא הפסק בין פצים לפצים נחלקן אביי ורבא עליה [אי אמרינן(ו)] לבוד בפי' דסוכה, דאביי אית ליה לבוד מאבן פצים לאבן פצים והוי כפצים שלם וכלחי שלם. ורבא אמר לא אמרינן לבוד לעשות כפצים שלם ולחי שלם, דפצים של פרקים ולחי של פרקים כעין שיני החומה לא הוי לבוד. ולפי פצימין הללו אתה מפרש לפי ענינן ההלכות(ז). וזה של לבוד פריח, ומוזות וסיפין ופצימין ענין אחד הם אלא שמוזות אינן ממלאין רוחב שערי אכנים וסיפין ממלאין רוחב שערי האכנים כמו שכתובת(ח) וימר את סף השער קנה אחר, [והקנה היה שש אמות, נמצא(ט) שש אמות עובי החומה, רבנו יעקב וצ"ל.

סימן צו.

(בענין הכנים שבלין וכו' למוללן במלילות).

ביצה. (פרק קמא) בנמרא דביש אומר אין מוליכין חלה וכו' (א"ל) איכ מצינו תרומה שוכאי בהרמחה, פוגיא וז נכוחה למבין פריח דגרים ולר' נמי משכחת לה בנזן שהכנים שבלין וכו', ולא נרסין ולר' יוסי ביר יהודה. אך פיר' רשי"ב(ו) והתוס' ב' בחומץ על נתר ומערה בנז ביום קרה(ד). שהם אומרים ר' יוסי ביר יהודה פוטר שאין תורת תרומה במלילות ולא בתחילתן כשהן(ה) שבוילין ולא בסופן כשהן מלילות. וחלילה לכל יודעי דת ודין לומר כן מפני כמה דברים. האחד שכן(ו) פטורו של ר' יוסי בעין פטורו של המכנים שבוילין לעשות מהן עיסה אוכל מהן עראי ופטור, אף ר' יוסי ביר יהודה פוטר אהכנים שבוילין למללן ואוכל מהן עראי, אבל לאחר מלילה לדיה תורת טבל נמור עליהן ואינו יכול לאכול אף לר' יוסי ביר יהודה אף אכילת עראי והוה נרנו לתרומה, דהא ר' יוסי ביר יהודה פוטר אהכנים שבוילין למללן במלילות קאין, אבל כי מללן וודאי חייב, ועוד אי ר' יוסי ביר יהודה לית ליה תרומה אמלילות כלל ולא בשבילין בתחלתן ולא במלילות בסופן, מאי האי דקאמר תלמודא הא רבי הא ר' יוסי ביר יהודה, לתרווייהו מצינו לאוקמי שפיר בין

נמקום יש זכ"י ודפוס. (נד) מנחות דף ל"ג ע"ג. (נה) נסוף כן הוא זכ"י, חזל בדפוס נסוף. (נו) אי אמרינן כן הוסיף רש"י. (נז) כלומר אם תמצא הלכה נענין פלימין לדין אתה לפדש לפי ענין וחוכן הדברים בליו אופן מפלימין הניל ידובר זה. ודלז"ס הגיה: ולפלימין הללו אתה מפרש לפי ענין ההלכות. (נח) יחזקאל מ', ו'. (נע) המלות הנסגר הוסיף רש"י ומסרות דפוס וכו', והקנה היה שש אמות כמו שכתוב ציחזקאל שם פסוק ה':

סימן צ"ז. (א) צילה דף י"ב ע"ג ודף י"ג ע"א. ועיי"ש נחום: ד"ה הא רבי וגם נעש"א שם ד"ה חלל מלא שהציא שם דברי רבנו כלן. (ב) שם ד"ה הא רבי. (ג) נחום: שלנו גרים כרים וחולק על רש"י. (ד) משלי כ"ה, כ'. מעדה בנז ציוס קרה חומץ על נתר ושר נעירים על לז רע. (ה) כשתן כליל נמקום צמשהו זכ"י ודפוס. (ו) שכן כן הגיה

מוללין (מלילות) בין המשנה דלא מצינו תרומה שזכאי בהרמחה, דלר' יוסי ביר יהודה נחא דלית ליה תרומה במלילות ולר' נמי כיוון דשבלין חייב הוה ליה לאפרושי וכל מילתא דאיפשר למיעבדא מעושים לא מצינן למיעבדא ביוש, והאי דקאמר מוללין אופרשין ואמתקנין קאי ואמעושין מעושים, ושבקה לסתניהן דהיא דחקה ואוקמה אנפשיה, ואין זה דוחק כלל לסתני במתקנין. והתוס' שהעמיקו לומר הא ר' הך ברייתא רתני בה מערב יו"ט ודייקנן בעושים אין ביוש לא, שחתו הסניא ולא היו הרברים מעולם. דהא כבר תרצו לה והיה ראשי ביוש וכו' ודחייה, והדר אקשי ליה. סתנתין ועלה קאי לא קשיא הא רבי וכו', ואתה סתרי תרצו על מה שלא הקשהו מענו חסין והורה לו בשעורין הוא, ואינו משיב כהלכה שהרי כבר אמרנו שאותן שתי הברייתות יא) מתירות למלול ביוש. ומפני ששענו בפירושו של ר' יוסי ביר יהודה פוסק הביאן לכלל זה, ושיבת התלמוד באה כמים לקרב וכשמן לעצמין, וכן הוא הדבר על אופניו כתפוחי זהב במשכיות כסף. מוללין מלילות ביוש להיות רכות ומתקיימות סמוך לקלייתן באור וכשמצטננות מתקשות ומותר למלול ביוש, דאין הנמללות מערב יום [שובות יד] כאותן הנמללות ביוש ומאחר שיותר למלול מותר להפריש תרומתן דומיא דמפרישין חלה מן העיסה ביוש, שהרי אי אפשר להיות שילושן [את העיסה] מעושים שדעתו לאכול פת חטה, אף כאן דעתו לאכול מלילות רכות, והשתא מיד דאין נרנו לתרומה עד שימלול כמו שאר חסין שאין. נרנו בשבלין עד שימרח בכרי, ואיכ' דמוללין מלילות מצינו תרומה שזכאי בהרמחה וכו'. ליק הא רבי הא ר' יוסי ביר יהודה וכו' ומתניתין דקתני לא מצינו וכו' ואפי' במלילות ר' היא, דכיון דלר' בשבלין מצי להפריש תרומה דהוה נרנו, מאחמול מעושים בעוד שהוא בשבלין הוה ליה לאפרושי, אבל ביוש לא מצי מסריש לה ולא מצינו תרומה וכו', ומיהו ר' [שאני ליה בין יא) מתקנין מעושים לשאינן מתקנין, ובריה) ר' יוסי ביר יהודה היא דאמר אין נרנו למעשר כשהוא שבלין עד לאחר מלילות הנמללות ביוש שהן רכות ומתקנות, נמצא שלא היה יכול להפריש תרומתן מעושים שהרי לא נמללו דומיא דעיסה וחלה שמפרישין אותה ביוש, ואליבא דר' יוסי ביר יהודה מצינו תרומה שזכאי בהרמחה, אבל אוכל מהן עראי מדרבנן, דאילו מראורייתא אפי' אכילת קבע שהרי לא הוקבעו למעשר עד שימרחו בכרי. ולמוללין) במלילות אהכנים שבלין דרישא קאי, הכנים שבלין למוללין במלילות ר' מחייב דהכנסתן בשבלין והו' גורנן וחייב אף על אכילת עראי, ור' יוסי ביר יהודה פוסק, ולקמן בסוף פרק המביאכל) אשכחין כי האי גונא דקתני חצר לאוסקי מרחנן המעביר תאנים בחצרו לקצות בניו ובני ביתו אוכלין מהן עראי ופסורין ותני עלה ר' יעקב מחייב ור' יוסי ביר יהודה פוסק ואאכילת עראי קאי, [והכי נמי קאי כג) על אכילת עראי, ד] בעוד שהן בשבלין עד לאחר מלילתן ליתנן בחיקו או על גבי נפה כדתנן במעשרות כג) המולל מלילות

רז"ס צמקוס שהן צדפוס וכו'. ז) זה מייחל דרכ צד חקן סס. ח) כלומר האי דמוללין מלילות. ט) הך צריחא דמוללין מלילות מערב שנה וכו' שממנה חותיב אצוי. י) כלומר לרבה. יא) כלומר גם צריחא דאצוי מסכמת עם מייחל דרבה וקרי ליה צריחא גם למייחל דרבה. יב) רוח על חתלים קיט, י"ח ומצא כניס צקדנו וכשמן צעלמחוי. יג) משני כיה י"א. יד) טוונת הוספה מלחיים ומסר צכיי דפוס. טו) טילות כ"ל צמקוס טלטה צכיי דפוס. טז) טלין כן הניה רז"ס צמקוס חין. זז) טלחי ליה צין כן הוסף רז"ס. יח) וצדי כ"ל צמקוס וכו' צכ"י דפוס וכלומר וצריחא. יט) צכדי כ"ל צמקוס צכדי צכ"י וצמקוס וצכדי צדפוס. כ) ולמוללין כן הניה רז"ס צמקוס וצכדי צדפוס וכו'. כא) צילה דף ג"ס פ"ב. כב) וצכי נמי קאי כן הניה רז"ס ומסר צכ"י דפוס. כג) צילה

של חטין מנפח יד על יד ואוכל כד) ואם נפח ונתן לתוך חיקו חייב במעשר. בשלמא לירידי מחוקמא (כ) כ"י יוסי ב"ר יהודה דל"י לא בעינן אלא הכנסת שבלין כיון דלמוללן בעי, אלא לירידהו הא מני לא ר' רבמלילות אין פוסר עראי דהכנסתו זהו נמר גורנן וכו' יוסי ב"ר יהודה נמי לא דלירידיה אין תורת תרומה במלילות, [אלא ודאי דל"י יוסי ב"ר יהודה כשמללן חייב] (כו) דזה גורנן כמו שאר חטים בכרי. והשתא פריך דלרבי נמי דמוקמית למתניתין דלא מצינו תרומה שזכאי בהרמתה אליביה משכחת לה כנון שהכנים וכו'. כיון ראמרת דל"י נמי אותן מלילות מוללין המתוקנין מעידים, [ואיכ"א אם הכנים שבלין לעשות עיסה ונמלך] (כ) שאי אפשר להפריש תרומתן מבעור יום, מצי לאפרושי ביום, ואיכ"א מצינו תרומה אפי' לרבי שזכאי בהרמתה. אלא מאי תרומה וכו'. על זאת אין להשיב, וכל המשנה ממסבע זו אין (כח) רוחי נחמה הימנו. ת"ס.

וגם דלרבי התוספ', דלרבי ר' יוסי ב"ר יהודה לא מצינו תרומה שזכאי בהרמתה שהרי אין תורת תרומה במלילות כל עיקר, איכ"א מאי ול"י (מאיר) (כט) נמי דמשמע כל שכן ל"י יוסי ב"ר יהודה מצינו תרומה שזכאי בהרמתה. הא אמרת אליביה דלא מצינו תרומה (לא). וכל הסוגיא שלמשה מוכחת כן דל"י יוסי ב"ר יהודה שייך תרומה לאחר מלילה ולא בשבלין [נבין] (ל) תרי לישני ראביי. ת"ס. ודא דקתני לקמן בפירקין המולל מלילות של חטים מנפח יד על יד ואוכל ואם נפח ונתן לתוך חיקו חייב, אליבא דר' יוסי ב"ר יהודה היא (ל). ת"ס.

סימן צ"ח.

(בענין ססה מסמאת חבילה ומטהרת חבילה).

סוכה. (א) רוב מסות של עניים כך הן עשויות, [קצרה] (ב) לקצה האחד כמו שפרש"י. וכן לקצה השני, ושתי ארוכות מן הקצה אל הקצה, האחד מזה והאחד מזה. ולא היו מסורגות רובן, אלא החבילים היו מסורגות בין היתדות כמו ששנינו סריני חלונות וחבלי המטה (שסירקן) (ד) וכו' בהעור והרובב. ל"י אליעזר מסמאת חבילה ומטהרת חבילה. ושתי חבילות יש במסותן, קצרה ושתי כרעיים מצד אחד וארוכה חבילה האחת, וכן השנית, (וחבית) (ומסות) (ה) בשתי חבילות היה מצוי להם,

דף י"ג ע"ב וצנעטות פיד מיה (כד) צט"ס צילה שם איחא על יד על יד ונמטנו מעטות שם מיד ליד, אכל דרייף הגיבא יד על יד. (כה) כלומר דך מעטות דמעטות המולל מלילות וכו'. ועיין דנצ"א. (כו) חוספה מלא"ס. (ז) חוספה מלא"ס. (ח) זו אין כן הגיה רמ"ס צמקוס דאין דפוס וכו'. (כט) מאיר כן הוא צ"י ודפוס ולריך למחוק. (ל) וז"ע דהא לפירוש דש"י וחוס' דיה חילו לא גרסינן ול"י נמי חלל ה"ל יוסי צ"י יסודם נמי. (לא) כלומר צמלילות. (לב) נני חוספה מלא"ס. (לג) חוק דרנדים הללו כבד נאמר למעלה. ועיין הערה כ"ח. ולפי הנדלה הדיבור הזה וגם הדיבור שלפניו אינו מר"ח אלא ניוסוף עיי' איש אחר או צבלין או אחר סיוס דצרי ר"ח לעיל וזוהי הוא כמו נוסחא אחריתא. וגם האומות ת"ס י"ל שאין רומחין על שם רננו, כי רננו יעקב זן מאיר נעלמו מעולם לא היה מכנה עצמו צסס זה ולא מחס כך אח שמו. ואם אחרים כנו אותו צסס זה דרך הכבוד, הלל לא היו כוחנים "חס" סחס צלל רננו. לכך י"ל שצריך למחוק הנקודות מעל ח"ס וז"ל חס צלל נקודות וכוונתו חס ושלם:

סימן צ"ח. (א) סוכה דף פ"ז ע"א. (ב) כן הוסיף רמ"ס וחסר צ"י. (ג) שפירש"י כן הגיה רמ"ס צמקוס שפירש' דפוס, וכ"י שפירשתי. ח"ל דש"י שם דף פ"ז צ"י דיה קלרה. אותם אשר צדווח המטה לזר מלאשותים ומעלותים. (ד) שם צמלין דף קכ"ט ע"ב ליחא שפירקן, חולי ל"ל שמורגין כמו נצ"י שם שמורגים. (ה) ומתכן כן הוא

לסיכך מטמאת כל חבילה בפני עצמה ומטהרת חבילה, אע"פ שפעמים משתמשים בארוכה ושתי כרעיים ואין קצרה עמהם, ולא חיצא (1) לקצרה אפי' לכשינטל (והנח) (2) [מן ה]חבילה, והשתא מיהא שפיר טבלה כדאמרינן (3) גבי טפה שננבזה לסמים חצייה שהיא טהורה, ולא בענין (4) חבילה גבוהה, וקתני התם החזירות הגבוהים מטמאת טכאן ולהבא דהא כבר מיהרה. אבל לרי' אליעזר אינה מטמאת אברים רסמית גורא (5) לאו עיקר מלאכה היא. וחכמים אומרים טפה מטמאת אברים ומטהרת אברים, דדרך מלאכתה בסמך אנדא (6) כרספרש תלמודא (7), ומטהרת אברים כיון דדירכא (8) למישלף קצתה (9) אינלאי מילתא רחיצה קצרה במקום שנכנסה במקום חבור הכרעיים כזה כמו שצירתי (10): וצריך היה לפרק המטה בשעת טבילה כדתנן התם בפי' יח

צורה שנייה בכ"י.

צורה שנייה בדפוס.

כ"י דפוס ורל"ס מתק המלה וחצית והגיה אחריה ונשתי במקום נשתי. ול"נ ט"ל ומטות במקום וחצית. (1) ורל"ס הגיה חיישי במקום חייאל. ואין לירד להגיה. כי כונת רבנו שהקצרה אינה מוללת ואפילו לכשינטל הקצרה אחר כך דאכלא למימר אינלאי מילתא למפרע כי כן דרכו למיסלף קצרה, זה לא אמרינן דהשתא מיהו שפיר טבלה. (2) והנה חצילה כן טוב כ"י אצל דפוס והנה חצילה ורל"ס הגיה וסייגו במקום והנה. ולי כדאלו שצריך להגיה מן החצילה במקום והנה חצילה. (3) כדאמרינן כן טוב כ"י דפוס ורל"ס מתק הכי ואיכ ג"ל דאמרינן במקום כדאמרינן. והנכון לדעתי כנו שכתוב בספרים כדאמרינן. וכונת רבנו להציל רחמי ממחניחין דכלים פי' י"ח דגם שם אס סחירות הגנבים ממנחל רק מכלאן ולהבא ולא אמרינן אינלאי מילתא למפרע. (4) כלומר שלא ננבזה גאופן שחלקי סמלי משתמשים להיות חצילה אחת בכוון קצרה ושתי כרעיים וחלוצה כמ"כ לט"ל. ורל"ס הגיה שלא כעין במקום ולא כעין. (5) כ"ל במקום גמלי כ"י דפוס וכן הגיה ורל"ס. (6) כ"י דפוס אגמל. (7) כ"ל במקום סס. (8) דירכא כנו דרכא פי' מ"ח ע"ג. ואולי ג"ל דדירכא או דאדירכא ופיין לקמן. (9) קצתה כן הוא כ"י דפוס. ואולי ג"ל קצרה. (10) כ"י וגם דפוס יס כאן שמי גורח. אצל הגורח הראשונה הן כ"י הן בדפוס משתת כל כך חמומחה. עד שזי אפשר להצניח, ולכן השתמשים מכלאן וצירתי רק הגורח האנייה כ"י וגם מהדפוס. ונראה לדעת רבנו שהמטה הייתה מחוברת משתי חצילות. החצילה האחת הייתה עומדת ומקצרה וכרעיים ומצור הכרעיים וגם חלוצה אחת

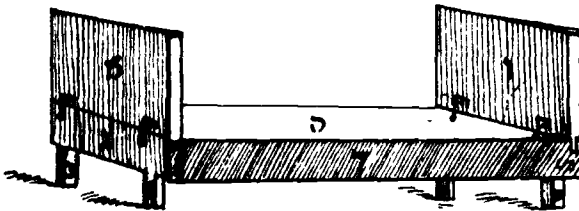
דכלים המסרק את המטה כדי להמכילה, והיינו דחני בברייתא (ה) כיצד כרעה שפירשה עם הקצרה ועם הארוכה הרי זה חבור נטמא זה נטמא זה והזה על זה הזה על זה ואינו חוצץ דהכי אורחיה דברי ר' אליעזר וחכמי איתו חבור דאורחה לסרקן שלא בשעת מלאכתו נטמא זה לא נטמא זה הזה על זה לא הזה על זה וחוצץ דאורחה למשלפה. וכרעה דברייתא כך הוא, שתי כרעיים סצר אחד והקצרה והארוכה עמה דהיינו חצי מטה חבילה אחת. והא דתנן בשמורין או בארוכות המטה (ה) מוכיח דרומיא דשמורין הוי אורחא להיות נשטמט הארוכה ושתי כרעיים בלא הקצרה, שאם הישאר הקצרה איך תהיה הארוכה משמשת, הלא ראשה של צד הקצרה נבה והאחר נמך. ומקורה שנשברה (שאין) סומכין בארוכות המטה (ה) ומהמקרה סוכתו בשמורין אתה למד דרך שתשמיש מפותיהן מסורקות. ורב האי פירש בקצרה ושתי כרעיים ובארוכה ושתי כרעיים סומכין בכוחל ויושבין עליהן בטובה וטובה (ה) חבלים, והטובה חבלים צריך לישב במקום נבה, ומשרי אשלי כמו דשדחיה דומה בת דומה (כ).

סימן צמ.

(בענין עסק במצוה פטור מן הכצוה).

סוכה (א): שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה, והיה לכל מי'ע אלא תנא בסוכה קאי כדאמרין תנא בפסח קאי גבי סת עבה בפסח (ב). מהי'ם דתיר בשבתך בביתך פירש לעוסק במצוה, דבשבתך בביתך אפי' שטמא דקרא משמע רשות הא דלכר מצוה פטור מקריאת שמע, והכי נמי פטור מכל מצות עשה שהומן גרמא (ג).

מחונרת עמה. וכן הסנייה מלד אחר. ולפי דעת רננו כל סוכות כל המטה היתה כמו זאת:

(א) קורה מלד אחד נכנסת ויוגלת ביתד שמחצר הכרעיים. (ב) שתי כרעיים. (ג) יחד המחצר הכרעיים. (ד) ארוכה המחונרת עם אותו יחד ונכנסת ויוגלת ביתד השני. (ה) ארוכה שנייה המחונרת עם יחד שני ונכנסת ויוגלת ביתד הראשון. (ו) הקורה מלד השני. (ז) היחד מלד שני המחצר את הכרעיים. (ח) שתי כרעיים מלד שני. כן היא גורת המטה לדעת רננו לפי ראות עיני. ועיין ברמזים פירוש המשניות כלים פ"ח מ"ה ועדכריו עם חללה כי לפי דעתו מוכיח צורת המטה ידעת רננו בכל וכל. כי לדעת הרמזים יש להצנע נלצים בלדעע זויות וצמוכס יתקעו הרגלים ועיניים.

(ט) חוספתא כלים צנא מניעא סוף פ"ח הוצאה צחסי' סוכה דף ט"ז ע"א ד"ה מטה. אכן צחוספתא עם לא נולא צה הלשון מהניא רננו כלן. (י) סוכה דף ק"ו ע"א. (י"א) שנה דף ק"א ע"ב וס' חללה מלדך למחוק שאין נכ"י ודוס. (י"ב) גיל מלד וסווי' נמקוס ועווה. (כ) בגיטין דף ס"ט ע"ב. כוונתו דגם שם המלה דשדחיה טעמה שחולסתו. ועי' צרשיי ד"ה חוטי דחוריתא:

סימן צ"ט. (א) סוכה דף כ"ה ע"א. (ב) סמחים דף ל"ז ע"א ועי' צחסי' צחסי' ד"ה חללה. ועוד עיין בפני יהושע סוכה ס"ס. (ג) ראה זה דבר חדש מלד מלד

והיינו מעמא דמתניתין. ובלכתך בדרך פרש לחתן דאינו קורא ק"ש, ומשום דלא רמי חתן לעוסק בשאר מצוות איצטריך קרא לחתן משום דטרור הוא, וסורדא לקיש' ד) בטבילה לית, ואהני קתני מכאן אמרו הכונס את הבתולה פטור, ורבישא רקרא נפקא העוסק במצוות לכל המצוות, ומסיפיה נפקא (לבר) מכונה לבר מק"ש. הילכך לא אמרו מכאן אמרו העוסק במצוה פטור מן המצוה. וא"ת משום חיוב אלמנה נקם האי לישנא, הא ליתא רחיוב אלמנה לאו מדרשא אלא מסיים מילתא מסברא דנפשיה, והיינוה) דקא משני נבי בתולה התם טריר בסירדא דמצוה, אבל עסיקת מצוה ליכא רלא מיפטר אלא מק"ש. [והעריך והעוסק במצוה פטור מן המצוה] מהכא נפקא מהתם נפקא וכו' ומשני צריכא אבל הכא רמסא זמן ק"ש כשבא עסק מצוה ליד, ולא אכונס את הבתולה קא"ו) אמר ר' אבא בר זבדא אמר רב חתן ושושביניו וכל בני חוזה פטורין מן הסוכה כל שבעה כרמפרש טעמא לעיל משום דבעי למיחרי וכו' ש"ס מסוכה בלחור קאמר) וכל שבעה קאמר. חזי חתן ושושביניו וכל בני חוזה, לא זו אף זו קאמר) פטורין מן התפלה ומן התפילין וחייבין בק"ש. והכא לא מחני כל שבעה אלא לילה הראשון קאמר ופוסרת הד"ט) ברייתא מתחלה עדבית משום דבעי כוונה יתירה כדאמרין (בברכות) א) אבוי דשמואל כי הוה אחי באורחא לא הוי מצלי תלמא יומי וכו'. ומן התפילין משום שכרות ולילה הראשון, וקסבר לילה זמן תפילין. וחייבין בק"ש בין חתן בין שושביניו (וכנ"ל) חולין ומשמשיהן ולית ליה דמתניתין היה קורא בתורה) רחנן פטור מק"ש לילה הראשון וקסבר תנא דבריייתא ק"ש פסוק ראשון ורבר מועטין). משום ר' שילא אמרו התן פטור מק"ש לילה הראשון וכל בני חוזה חייבין, ומתניתין רהיה קורא דתני חתן פטור מק"ש לילה הראשון ר' שילא היא, ולא שושביניו שאין חייבין. ואסיפא דבריייתא קא"ר' שילא ובתפלה ובתפילין לא איירי, דילמא בתפילין אית ליה לילה לאו זמן תפילין הוא ובתפלה מורה כאבנה דשמואל כדפרישית לעיל. דתניא) ר' חנניה בן עקביה אומר אומר כותבי ספרים תפילין ומוזות וכו'. ומוכרי תכלת פטורין מן התפלה ומן התפילין ומכל מצוות האמורות בתורה לקיים דברי ר' יוסי הגלילי שהיה רבי יוסי הגלילי [אומר] העוסק במצוה פטור מן המצוה, ואין הלכה כר' חנניה אלא כר' יוסי הגלילי רסתם לן תנא כוותיה, רמדקא חשיב ר' חנניה בן עקביה להגך מכלל ראנים

נפירוש נסוס קדמון לחלק בין מלות עשה שהז"ג ומלות עשה שנהז"ג ענין עוסק במצוה פטור מן המלות. ועיין לקמן בצרייתא דר' חנניה בן עקביה ועוד ברכות דף י"ז ע"ב דמי שמתו מוטל לפניו שם איתא פטור מכל המלות האמורות בתורה. ועיין בפני יהושע ברכות שם שהקשה סילך מנינו למילך כל מלות האמורות בתורה מהני תלת דילמא דוקא דמעשה"ג פטורות ועיי"ש. וסוף לא רלא דברי רבנו כאן דס"ל דבאמת רק דמעשה"ג פטור. אמנם דר"ק לא גרים שם מכל המלות האמורות בתורה. ועיין בתלמודי רבנו יונה שם ושם תחלה שכתב דמי סיני דפטור מן התפלה ומן התפילין הי"ג פטור משאר מלות כגון לולב ושופר וכיוצא בזה. ואולי כונת ר"י כזה להסכים עם דעת ר"ת דדוקא בשאר מלות כגון לולב ושופר וכיוצא בזה שכן מלות עשה שהז"ג נרמא, פטור. ד) לק"ש כן הוא בכ"י וגם בדפוס, ודל"ס הגיה מק"ש. ה) כל"ל צמקוס וסא בכ"י ודפוס, וכונתו דגם משם מוכח דכונס את הבתולה לאו משום עוסק במצוה פטור חלל משום דטרור ולא כרש"י שם ד"ה חלל. ו) חלל על העוסק במצוה, להטוב לא מייפטר חלל משום עירדא ונקרבן פסח לא שייך טעמא דעירדא. ז) גם מה ראיית דעממא דחתן לאו משום עוסק במצוה. ח) כלומר לא זו חתן חלל חק פוטננין וכו' חופה. ט) ופוטרת סך כן הגיה רל"ס צמקוס ופוטרת הוי בכ"י ודפוס. י) ברכות כן הוא בכ"י ודפוס ולא נמלא שם חלל בעירובין דף ס"ה פ"א. יא) וכן כן הגיה רל"ס צמקוס כגון. יב) ברכות דף ס"ז פ"א. יג) וכמו שפירש"י שם ד"ה ומייצין.

בכלל שאר עוסק במצוה סמור מן המצוה. וראיה לדבר דאמרינן בספ' דשבת (טו) חברים שהיו יושבין ועוסקין בתורה מספיקין לקיש ואין מספיקין לחטלה, ואע"פ שתלמוד כנגד הכל ועוסק במצוה מספיק לקיש. ועוד ראיה מדאמר ר"מ (יז) ל"ש אלא כנגד ריש בן יוחי וחבריו אבל אנו מספיקין בין לקיש בין לחטלה, אע"פ דח"ת כנגד כולם, כ"ש מוכרי חטלה וכותבי ספרים והתנאים דמספיקין לקיש ולחטלה. ועוד תניא (יח) מבטלין ח"ת להוצאת המת ולהכנסת כלה לחופה. ואע"פ דאיכא למימר ר' חנניה בן עקביה מני להו להנך משום דרבים צריכין להב וסחמרינן בהו כמו בהוצאת המת ובהכנסת כלה, כדאמרינן במקום שנהגו (כ"ד) תעניות התענו עליהם כדי שלא יתעשרו דאי מיעתרי ממנעי ולא כתבי ספרים ולא מובגי, אפי' הבי לית הילכתא כדפרישית, אלא היכי דמי עוסק במצוה לא כמו שפי' רבנו שלמה (ה) הולך ללמוד תורה ולהקביל מני רבו, ראיך כ"ש הנך דר' חנניה בן עקביה, אלא כרב חסדא וכרבה בר רב הונא כי הו [ע"ל] כי ריש גלותא בשבתא רריגלא (כ) לדרוש דרשות לרבים להפריש עמי הארץ מכל רבר איסור ולדרוש בהלכות התנא. דבי ריש גלותא לא הוו דרשי כדאמרינן דריש גלותא דראין דינא דפרסאי (ג) ובימי רב חסדא הוה אותו ריש גלותא כדמוכח בההיא שמעתתא דאזיל קמיה דרב נחמן (ד), ורב נחמן הוא דאמר לעיל (ה) לרבה בר רב הונא ולרב חסדא אהריתו משמעתייכו (ו), כי איקלעי לבי ריש גלותא ואנניגהו בסוכה שנייה מוסלגין. וכדאמרינן (ז) מכתפי ליה בשבתא דריגלא משילי להיני ומיני לשילי. וכנן עבור שנה (ח) הולכי לדבר מצוה סמורין בין ביום בין בלילה כיון דלדרשא אזיל או למול את בנו כל שעתא ושעתא קאי בעסק מצוה וצ"חייב ביום כבלילה ובלילה כביום, וכל שעתא עוסק במצוה הוה (ט).

סימן ק.

(בענין ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה).

סוכה. (א) אמר בירא חזר בו ר' אליעזר, מו האחרונה (ב) שהקשינו עליה כפירוש ר"ח ולא כפי' ר' שלמה, [דמהך דמי שלא (ג) אבל (ד) בליל י"ט הראשון סריך

(י) סוכה דף כ"ז ע"א ושם איתא תניא. (טו) שנה דף י"א ע"א. (יז) ס. (יח) תניא דף ג' ע"ב. (יח) פסחים דף ט"ז ע"ב. (יט) כ"ד כ"ל נמוקס כ"ה נכ"י ודפוס. וכן הוה נפסחים ס. (כ) כן פירש רש"י נמתיחין סוכה דף כ"ה ע"א ד"ה שלוחי מלוא. (כא) ס. דף כ"ז ע"א. (כב) גם זה נגד רש"י שפירש ס. ד"ה שלוחי מלוא אכן שאלנו לשמוע הדרכה ולהקביל פני ראש גלותא. (כג) ז"ק דף י"ח ע"ב. ומשם נראה ש"ל היו דברי ריש גלותא נשמעים אלל העם. (כד) ס. כדומי משם ראייה שזוהו ריש גלותא חי נזמנו של רב נחמן, ואיכ היה גם כן צ"ח רב חסדא, כי רב נחמן ורב חסדא ורבא צר רב סוגא היו נזמן אחד. (כה) סוכה דף י" ע"ב. (כו) ושם איתא אמר לנו הדור צוה נזמן משמעתיה. (כז) ז"ל דף כ"ה ע"ב. יומא דף פ"ז ע"א כנהדרין דף ז' ע"ב. וכוונת רבנו צוה להניח ראייה שכן ה"ס מנהג הסכמים לילך לתקומות אחרים ולדרוש דרכות נכדים. (כח) וז"ע דמה ענין עטור שנה לשבתא דריגלא. ואולי נמשך להולכי לדבר מלוא לומר שגם ההולכים לעצור שנה נכללים. (כט) כוננו כי משעם זה פסוקין אף צעצע מתיחס, ועיין נחום' סוכה דף כ"ה ע"א ד"ס שלוחי מלוא:

סימן ק. (א) סוכה דף כ"ז ע"א. (ב) זה פירושו של רבנו שחר צו מן האחרונה דמי שאל לכל ליל י"ט הראשון וכו', ולא כפירוש רש"י ס. ד"ה חזר צו שחר מן הראשונה ולסודות לדברי חכמים לומר שאין לדבר קצנה. ונראה שזה הוה צוה דמה רבנו נעס רש"י חה ע"ם וז"ל ר"ח או ר"ח. (ג) המלות צהסגר הוסף דל"ס. (ד) לכל כ"ל נמוקס אלל

סימן ק"א.

[ב]. תקנת נשואין לקטנה בחיי אביה אם הלך למדינת הים, והלא ספק אשת איש שמה קיבל בה אביה קידושין ואין בה משום ינהגו בה מנהג הספרג).

סמן ק"א. (ב) דרכי (כלומר דרכנו) כ"ל לנבדל נמקום ידי כ"ל ודפוס. ו"ל כי המעשים כח הדברים האלה נבדלם חייבם על דרכי ר"ת נבדלם ל' מנחם אשר נאמר מנחם. ועליוס נבדלם קוסיות כי מנחם על דכ יהודאי נאון. (ג) ומכך כ"ל לנבדל נמקום מנחם. (ג) נחם נחם כי מנחם נאמר גם דרכי השלמות נחם קידושין דף נ"ח

[ג]. ועקירת ברכה אחרונה של כוס ברכת המזון. וכאלה רבות עמי.
ורבי השיבו: שרא ליה מריה לרי' מנחם שלינג על רב יהודאי נאון שמוכיחם
הנאונים שלא היה כמותו.

[א]. על בת שאינה פוסרת חיו לא ידע ספר מי שהלך עליו, שלמעלה מאותו
מקום ח' דפין פירושו פירוש מבואר) וכתב שהבת פוסרת וכן בשמך חליצה
וכרא וברתא לא שביק, וכשהניע ח' דפין אחר [זה מאחר שהיה] (ו) מבואר [חור] (ז)
וקצרו ואני אנגיתן) אין חסר כלום, דוק ותשכח, ואם תרצה אשנה לך.

[ב]. ועל הבת שהלך אביה למדינת הים. . . יישר כוחו ותנוה נפשו, כמה יפה
כיוון. ואתה לא בן כי לדברך הלך ראובן למדינת הים והניח בנות ומת תהינה
צדודות עד יום מותן, ולדברך הרבית ממזרים שאני ואתה בקיאות בכמה שמות
במדינת הים והניחו בנות קטנות ונישאו ויש מהן במשפחתנו ואם תאמר היה מצה"ט
ואם כדברך זה לא היה היתר. אבל דע לך כי יפה כיוונו הלכות גדולות. כי
בחקת פנויות מחוקקין להן, ואמרינן נמיא) אמור לאדם שיקרש בתו עד שתגדל
(וכו) [ולא] (כ) שכיחא ובחקת פנויות איתגהו, ואם תבין בשמועת נתקדשה לדעת אביה
מתוכה [תראה] (ג) כדברי רב יהודאי.

[ג]. ועל ברכה אחרונה שלאחר כוס אחר המזון (י), וכי תעלה על דעתך שמשונע
היה שפסרה, וכן עשו כל תשובות הנאונים וגם רב עמרם, אך ידוע תרע, כי
יש בהלכות גדולות הרבה מתלמוד ירושלמי ומבריייתות במקום שאינו סותר תלמוד
שלנו כי ההיא לפיכך שיעורו באלף (טו) וכי ההיא ראשית חמיו מותרת (י) אבל אסורה
מפני מראית עין וכי ההיא דפרנס לי כיג ואני אפרנס לך כל ישראל (י) ושובא איכא,
ואעפ"כ יש דברים שלא נתיישבו לי, אבל בת ובת אני דורש כמותיה).

ע"ז ד"ה פצירות שלכך חיקנו לקטנה כחל כישולין משום הפקר ולא נתן טעם לדבריו,
ועיקר חקר מן הספר. (ד) צ"כ ודפוס שמוכחות ורל"ס הגיה ככתבו. (ה) כחל שוטה
על צעל ה"ג שזו ככללו הלכות פסוקות של רב יהודאי ועיין צ"ג דפוס וולרשא דף כ"ה
ע"ד דליחא שם ונחל לן רכל דליחא ליה זעלא פטור מירוס ואפילו נח צדא ונח צדחא וכו'.
וצ"ג דף כ' ע"ל הוצאה ב"כ הצריחא וסם לא נאמר בן פצירות כמו כחל. (ו) כן צריך
להוסיף. (ז) הוספה רל"ס. (ח) ואני אנגיתן בן הוא צ"כ אכן דפוס הוא ענוקד
אָנְגִּיתָן, ולא חלע להלמו. (ט) כלומר שם קידם חלע חת נחו ומה היה נעזר לפני עומה

שלא חישב. וע"ז השיב ר"ת שלמעט זה אין כח להחזיר האיסור לדעת ר' מנחם. ודענו לא
נתן טעם לדבריו. ואולי כוננו חלע שאל קידם כמון למיחתו שלל היה יכול עוד לזוה
ועד אם לנו חוששין שקידם חלע ולא נודע לנו הי"י יש לחוש שזוה לפני עומה ולא נודע
לנו. ועיין צחוס' קידושין שם שהשיב ר"ת על ר"ת כי למעלה קידם לא מייסדין רק למעלה
קידם. ועי"ש גם חסודת ר"ת על זה. (י) דברי היג חסודת צחוס' שם. (יא) קידושין דף
מ"א ע"א. ועי"ש צחוס' ד"ה אסור. (יב) צ"כ ודפוס חישב וכו' וכל ולא. (יג) הוספה
מל"ס. (יד) כוננו על צרכת על הגסן שדעת צ"ג ורז עמרם שחין צריך לצדק. ועיין
צ"ג צרכת פ' כ"ז מצדדין סימן ק"ז ונפור וצ"ח יוסף ח"ט סימן ק"ל. (טו) כוננו על
יש מן המכנים שהוצא גדל הכנה סימן ל"ג שכתבו דבריה צעלה צחוס' וסמכו על
ירושלמי חסודת פ"ה ה"ה הורה ר' יוסף צר טון צעכנאל חל ללך. ועיין לעיל סימן מ"ה
אות ו' הערה ט'. (טז) בן הוא צ"כ שכלו יצא דף כ"א ע"א. חל צידושלמי חישב אסורה
משום מלחית העין, ועיין צחוס' שם ד"ה ומוסר. (יז) דרך אלן רנא ע"ל וסודא צסלכות
ר"ס הלכות עריות דפוס וולרשא דף כ"א ע"ג. (יח) חלוי רנא רנא צס שדעמו לאסור נח
וצח עד סוף כל העולם צלי הפסק וכדעת הידושלמי פסודר אצחם אסור צכל נצי ישראל
ושרם אסור צכל אשני ישראל חס לכמה פוסקים עד השיב דין יצא דף כ"ב ע"א
שהוא צספיקא דצנן חס שזיו ד"י חיל יש לטן הפסק ועיין צ"ל שם :

סימן ק"ב. גם זה שאל

(ר' מנחם מיואני בענין לאפוקי מדר' אליעזר ומחלקותו).

הוקשיתי בהאי לאפוקי מדר' אליעזר ומחלקותו) אם כדברי המפרשים הוא. והא' ר' אליעזר ומחלקותו לא אמרו כלל ביורשים, ותלמודא רדייק מילתיה דר' שמעון הוה ליה לאקשווי אררב פסא האי אין היורשין משביעין, אין יכול להשביעה מיבעי ליה דלישתמע דאבעל קאי וליפלוג אדר' אליעזר ומחלקותו. ורישא ריש כאבא שאול שכל זמן שתובעת כתובתה תשבע בכל ענינים ואפי' פטרה הבעל ממנו ומיורשין [וכמו שאמר אבא שאול אבל ד] מה נעשה שהרי אמרו חכמים הבא וכו'. ואם אינה תובעת כתובתה אין היורשין יכולין להשביעה ולאפוקי מאותה שבועה הבאה. בחיי הבעל לר' אליעזר ורבנן. שאע"פ שהבעל יכול להשביעה בחייו על מלכה ועל עיסתה למר כראית ליה ולמר כראית ליה, היורשין אינן יכולין להשביעה בלא תביעת כתובתה. והפעם יגעם למוכיחים.

ורבינו השיב: לדברך משנת בן תרל"ז היה שונה כל זמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה אינה תובעת אינן יכולין להשביעה, אלו אמרו אחר שחקו עליו כי כל קושיות עליונות מיושבות. ועוד בכל שבועות יורשים עדיפי מבעל ועוד לאפוקי משבועת ר' אליעזר ומחלקותו שהיא מחיים כל השומע ישחק לך. שאפילו היה כתוב בן בספר לא היה נכון. שכשסמך תינה כל זמן שתובעת אינה תובעת מאי איבא למימר, היה לו לומר משום דיוורשין ניהו. ר' אליעזר ומחלקותו מה חוששים. שכשמת קורא שבועת בעל דמחיים. ועוד מי שני למימר לאפוקי מכתנתין דהלכה מקבר בעלה ופטרה ולא נעשית אפי' מרומא [אין היורשין משביעין אותה אם נעשית אפי' מרומא] י. יש שהיורשין משביעין אותה. אלא ודאי רבותא קאמר יורשין וכ"ש הוא. ובספרי עיינתי וכן כתב דרב נחמן בתחילת השמועה. אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כאבא שאול בן אימא מרים ואין הלכה כר' אליעזר דתני משביעה לבתהילה על מלך ועל עיסה ולא כחכמים שחולקין אלא הלכתא כר' שמעון כדבעינן למימר לקמן. ועוד כמה משניות שאומרות היכא דכתב לה פטור שבועה יורשין משביעין אותה. ואף אם ר' שמעון חולק מה חסא ר' אליעזר ומחלקותו דמיירי בבעל.

סימן ק"ב. א) כתובות דף פ"ח ע"ג. ועיין נחום: סס ד"ה לאפוקי. ב) דש"י ותוס' ורי"ף ממפרשים דלגיזא דרב פפא ר"ש חולק על ר"א ות"ק צמחיתין סס דף פ"ו ע"ג צמי שמינה אשתו אפי' טרופסא הרי זה משציעה כל זמן שירנה וכו'. ועיין נחום: סס שחירו על קושייתו דנקט יורשים חייד דרישא. ג) כן מתחיל פירושו של ר' מנחם. ד) המלות צמכנר הגיה דל"ה ומסרות נכ"י ודפוס. ה) הצלח כ"ל נמקום נא צ"י ודפוס. ו) לדעת ר"ת לא נא ר"ש אליצא דרב פפא לחלוק על ר"א ומחלקותו אלא להוסיף על דרכיהם נא ולאפוקי משבועת הצעל שיכול להשציעה כל זמן שירנה ולר"א אפילו על מלכה ועל עיסתה. וז"ל קאמר ר"ש שהיורשים אין יכולין להשציעה. ז) ח"ס שו"ת וחסד לז עיין דש"י חולין דף קל"ד ע"א ונעדר עקב בן עזר. ח) הלשון מנוגע וז"ל אלו אחד אחד כי כל קושיות עליונות מיושבות צ"ה. שחקו עליו. ט) כ"ל נמקום השבועה. י) מוספים כ"ל נמקום חס"י נכ"י. ודפוס חסא. יא) כלומר שצמחיתין לאפוקי משבועת ר"א ומחלקותו ה"ס לו לומר משבועת בעל דמחיים. יב) המלות צמכנר מסרות נכ"י ודפוס. ונחם שאלו דבר ים שהיורשין משביעין כוננו שצמחיתין רק על העתיד לנא ולא על מה שעבר. וכונן דבר צמחיתו על ר' מנחם כמו שרב ששם לא קני לפי' לזמיר דר' שמעון פליג על סך צמחיתין כמו בן גס אלו לא מנעני לזמיר דר' שמעון פליג על ר' אליעזר ומחלקותו. יג) כתובות דף פ"ז ע"א. יד) כלומר לו יחא של שמעון רק לשבועת היורשין פליג לו יותר נכון ה"ס לשעמידו ואל לזמן עשיות שאלומות יורשין משביעין בכל מקום

ואע"פ דנבי יורשין ליכא נחש וכפירה אפילו הכי אין משביעין לר' שמעון. לולא אהבת אוהבך וחבת שלוחך קרובנו שביאנו החרשתי, כי דברים הללו צריכין ראיות ויוצאין מעורבין בעסקי יבמות ועירובין (ח) ...

סימן קכ.

(עוד להג' בענין הביאו לפנינו פתיתין גדולין ושלמין).

ההיא דכיצד מברכין ששאלה היג בספרים שלנו הביאו לפנינו פתיתין גדולים ושלמין (א) וכן עיקר מדנקם הכא פתיתין ושלמין ולקמן נקם פרוסה ושלמה פרוסה משמע חצי משלם כדאמרינן מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס (ב). ובני תורה אמרינן אחר שלא ימול פרס (ג), אבל פתיתין גדולין משמע, והכי פירשו הביאו לפנינו פתיתין גדולים ושלמים קמנים אמר רב הונא מברך על הפתיתין ופוסק את השלמין אם ירצה (היה איסכא דחשובד) ושלם כי הדדי ניהו, ולא כמו שפירש ר' שלמה זקנו ניע דחשוב עדיף (דשניהם חמים הם והוא מוקדם בסמוך (ח). והא דקאמר רב הונא הכי לאספקי מדרי יוחנן דאמר שלמה מצוה מן המוכחר ורב הונא לומר איסכא אתא (א). הא לא רמיא [אלא] (ז) למאן דשרי לכתחילה ובר פלוגתיה מחייב חמאת במס' שבת (ח) ומתמה חלמודא עלה. ועוד דהא רב הונא לא נקם האי לישנא (ט). — והאי דאייירי רב הונא מיקמיה דר' יוחנן לפי שגדול היה אפילו משמואל דקרי עליה ר' יוחנן לקדם תברנו שבבל כדאמרינן בשיליה חולין (י). ובכמה דוכתי בעי מיניה שמואל מרב הונא מניין למחעסך בקדשים שהוא (י) וכו'. אבל פרוסה של חמים ושלמה של שעורים דברי הכל מברך על הפרוסה של חמים אפילו היא קמנה משום דאמרינן כל הקודם בסמוך הוא מוקדם לברכה וחמה ושעורה כתב. והאי דלא קאמר הכא מצוה מן המוכחר, דהא תובה היא דאסמכתיה אקרא ארץ חמה ושעורה, אבל לגבי פתיתין ושלמין דתרווייהו חמה שייך לשון מצוה. ושטעתין דבצל והאי דירא שמים יוצא ידי שהיה (י) אפרוסה של חמים ושלמה של שעורין קאי, ובלשון פרוסה קא נקם ליה ולא בלשון פתיתה. ואותו מעשה שבא לידך בשלמה של חמין ופרוסה קמנה של חמין אלא שהחליקו מניה של פרוסה בבצים אותו שבירך על הפרוסה שתי מעיות מזה אפילו לרבנו שלמה שפירש דחשוב עדיף וכיש לדברי דמפרישנא

מלשעוריו עד ר' אליעזר ומחלקו דלא איירי ציורם כלל אלא צנעל. (טו) נראה שכל חסד עיקר פירושו של ר'ם סהול כפירות רש"י דר"ם אליעזר דר' סהול גם צנעל חולק על ר"ם ומחלקו. והא דנקם יורשין ללשעורין דאף נבי יורשין אין משביעין אפי' לזכא נחם וכפירה. (טז) חלי נמשך על לעיל סימן ק; ולא גם סימן זס הים נעך לר' מנחם מיוסלי:

סימן קכ. (א) נראה דף ל"ט ע"ב. וגירסת רש"י שם הניחו לפנינו פתיתין ושלמין חמם ממלכדי ר"י שם נראה שם ר"ת לא נרם גדולים אלא חמרים כן פתיתין חיינו גדולים, וכן נראה ממעמדות לשון רבנו לקמן. (ב) שטעם דף ע"ב ע"א. (ג) מנחם דף ע"ב ע"ב. וס' חמם פרום נמקם פרס. (ד) כלומר גדול. (ה) המלות נהפכו מן נבי חמם, ולכן חלן מקומן. (ו) כן דעת רש"י שם ד"ס פתיתין סכנה אליעזר דר"ם וס' הפתיתין גדולים מן הסלונים נידך לנכך עליהן. (ז) אלא כ"ל וחסר נכ"י וחסר. (ח) סנה דף קל"ט ע"א מתקין לה רב סנה מי איכא מידי דלרבנן חייב סנה ור' אליעזר שרי לבחילם. (ט) כלומר לפרס רש"י הים לו לרב הונא לומר דגדול עדיף ולא לומר ססס חס' יחס. (י) חולין דף נ"ב ע"ב חמם דף מ"ו ע"ב. ונדפס חמם מנחם נמקם חולין, וחלי נ"ל נחילי מ' צים סמלי נמקם. (יא) חולין דף י"ג ע"א וי"ט נחם ד"ס נחם חמם ושד עיין נחם גימין דף י"א ע"ב ד"ס יחסי. (יב) נראה שם חלל כד"י שם

רבי הדרי ניהו דרב הונא ורב הלכה כרב דהו ליה רב הונא תלמיד לגבי רבי (י). וקיימא לן בבבלי תלמודא וכן מסק ר"ח דאין הלכה כתלמיד במקום הרב חוץ מאמוראי בתראי כנון רבא ורב אשי ורבינא וסר בר רב אשי דבתראי ניהו. ורב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן, והשתא במקום רב ליתא במקום ר' יוחנן מיבעיא. והכי אמרינן במי שהוציאוהו (י) נבי ר' ישמעאל השתא במקום ר' יהודה ליתא במקום ר' יוסי מיבעיא. ועוד כאן שלא היתה הפרוסה גדולה אפילו למאן דמפרש חשוב עדיף לא מצינו שחילקו בין סת נקיה לסמירא וגושקרא והדראה אלא (כו) כנון קמן וגדול. ואותו שהכניס פרוסה בתוך השלמה ובידך על הפרוסה היה מועה כמה מעיות, כי על השלמה יש לבצוע:

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם.

ד"ס יונא דקאי על מחלוקת רב הונא ור' יוחנן ועיין בתוס' ס"ז ד"ס מניח. (י) וז"ע הלך כתב רבנו לעיל כי רב הונא שלפנינו הים גדול משמאל וי"א לנו נכלס סהים תלמידו של רב. אלא דלי רב הונא סהיה תלמידו של רב הונא היינו חד עם רב הונא סהים יושב עם חייא בר רב קמיה דשמאלל ערכין דף ט"ז ע"ב. ועיין במדל הדורות ששלמה נקראים בשם הונא אחד גדול משמאל ואחד קטן והשלטי קטן מר' יימיה. (יד) עירובין דף מ"ו ע"ב. (טו) אלא כן סהים רח"ס במקום אצל:

תקונים והשמות.

צד 11 בהערה שורה שביעית מלמטה במקום מ"ז צ"ל ג"ח. ע"ז.

צד 12 בהערה שורה שביעית מלמעלה. לא שנים כי אם ארבעה המה הנוכרים בתוך הספר בשם אליעזר מלבד הראב"ן, ויען אשר לכלם יכנו אותם בשם הרב מלבד האחד שהוא חתנו של ר' שמשון הזקן, א"כ נראה כי הוא הוא השואל אשר השיב לו ר"ת בסימן ה'.

צד 25 סימן י"ד הערה ראשונה. מה שכתבתי אודות הרב פורת נגד האומר שתואו בן בנו של רשב"ם מצאתי אחר הדפוס שנאמרו הדברים כבר בטוב טעם ודעת ע"י החכם ר' אברהם עפשטיין במ"ע מאנאמכשריפס פיר געשיכטע וכו' p. 474, 1897, ושמתתי שכונתי לדבריו.

צד 89 שורה שניה למעלה מן הקו "ויברכך טובים". מכאן הביא הרא"ש ראיה שמה שכתוב במשנה מגילה דף כ"ה ע"א וברכך טובים הרי זו דרך מינות אין קפידא אלא בתפלה לפני השם אבל לא באומר לחברו במילי ררשת. ועיין בפתח עינים לחיד"א שם.

צד 90 בשורה עשירית למעלה מהקו. במקום כבושים צ"ל בבנושים.

צד 113 בהערה שורה ששית מלמעלה. במקום מ"ז צ"ל מ"ח.